

אז עשה סימן מהישיבה הקדש הוא לסימן רפ"ל כל י"ג - בעת משה רבנו והפלת כבוד הוא הגורל - הוא היה בעוכריו להיות סיבה לחטאתו מחנו ש"ט"ל ועדו לנצח: אשר ע"כ הטעם ההיראלי למתקו שמהו י"ט :

ותכתוב אשתי המלכה
בה אבינו ומרדכי היהודי את
כל תוקף לקיי"ו את אשר הוסיף
הז'ק השנית על ברכת מקרא
זה אינו אומר אלא דרשני .
והנראה בעיני בפרטו כס"ד
בטעם שטעם ודעם בהקד"ס לך
שלה אשר בשלתי מלת אח"י
הגאון המפורסם נש"ה ה"ב שרל
ואז"ר דקה לקינו בראש
מהז"ר דוד א פנסים נרו'
בגילה אשר כתבה בתורמק
טרה שהיא אשת התיק וקבים
המופלא מוה"ר חיים יונה צנ
הגאון מוה"ר פייבל קלוזיס
נר"ו ואז"ר ור"מ קד"ק פעמסל
והג"ל נדד הגאון המיסל בעל
קרקין רינה ב"ע אב לקרות
בנצור מאותה המעיל - או לא
והבטת לפי שבני הפעיל כי
לד' ש שאכ"ו לקרו ממכ"ב צ"ו

אחפס סגרים גני' דש"מ שבה מי בכתבה וביאו לקרו מ'מחה
בניצור בטע' משור' דרבי ס"ו ואלמ' בכתוב בה בכתת של עור
לכל הלכותי ואלתי כט"ו ונש"ע סי' רפ"ב בספי"ג
שקטנו עבד אולש אוקטובסול משור' דרבי' וקשה וכתבת
כל שישנו בקה"ר ש' בכתוב וכו' ואלף הדרים ר' להקרי
בס"ק והסר"ך בכתוב : האר"ו מ' לקו עליו ולאמרו דאין
דבריו מוכרתי ופסול לדע' ה"ו אפי' לקרבו ביחוד משו'
דש"מ ישנו ויכתי לקרו' בו בניצור ונר' דבנימ' הו"ל כ"ב היינו
נתי במגיל' . עי' ה"ו י"ה לנצ"ד להקל קת' במגיל'
אסכיב הוה משיע' אים בחר והוא לקוט אללי מדין האמור'
בא"ה בי' קר"ל' ספי"ג ו' אשפרה בהושי' פסוקססול' .
אם הגיל' בה' חושי' גידים ספרה וכו' ש"מ דל' נתיב' לה' .
כולה בהומל' ס"א' א"ב הי' אשפר' לרמות דפיוק' שיה' נד'
בשרו ונצ"ר שיע' כו עקיש' גה"ר ככ"ל הלב' ונשע"א
ואיקל'

להרנן ולצדך את כל חיל עם ומדונה הנריס אחת . או
 ככל עיר ומדינ' עקיש' טונות כפי אשר נזאו סרסני הרבש
 עם האסורות טונות הארכת השניות אשר כתב מרדכי .
 עדי' למעט כל הכנ"ו ה'ל'ן דקדק עליהם מרדכי בכתבו
 צבלטו ובת' להיות עושי' דוק'
 את יום י"ד קר' ויום ט"ו וכו' .
 שלא ישנו אונדוק אונדוק' .
 ועש' את אשר להו' . בימי אשר
 נמו' אבו' כי בכל פסעלא הית'
 גולה א' ליה' כ'אשר עדי' יתו
 טיה' ס' קל'ו' . מכבד פ'ן א'מרו
 ג'ו' להחיק' בכפ' ר'אן ואחר
 נקן מלת הטל'ו יקומו עליה'
 להשמיד' . אשר ע"ב ס'ין זה
 ציטול הגיור' כלל כי א'ס אשר
 עזרו חיוס הארור והמקולל
 א'ר עליו ספרהמ' יס'ן גורלו
 ונאמרו ראות' אשר מלכד שלט
 קמו' ונאמרו' כנגד' . א'א פגס
 אשר הכו יהודים באונס' להם
 מבט מ'ב ויה' ונא'ן ונל'ק קס'
 עוד רוח בא'ס למעמד בכפיה'
 להרע' לה' . מן מ'ד תגויה'
 והמ'ד' לעשו' קמ' על ההרג
 אשר עשו באונס' ונ' דקדק

בן על פל דברי האַגְרָת
חזאתו מהראש על גבה
ומההגיע אליהם
זיכרו וקבל היהודים
עליהם ועל זרעם ועל
פל הגוים עליהם ולא
יעבור להיתעשים את
שני הימים האלה
בכתבם ובזמנם בפר
שנה ושנה :

בלשון בימי אשר כ"ו בסה' היהודי' מאיביה' דייק שאו
 היתה גולה שלימה . גם למעט חרם ביסן או ביון כתב
 הו"ד' אשר הכפך להם מינון לשמחה . כי לפי פירא
 בהפדת וכוונת ס' יתן היה זה חרם גורם יגון ואל' **א**
 בהער' משה רבינו . והספוך הו' . ואמר וקבל היהודי'
 א' אשר החלו לעשות זאת אשר כתב מרדכי ב'א'ה' . לומר
 כי כבר הקטלו בתגוה' זו טרם כתב מרדכי א'ה' הסכימה
 דעס' לדעתו . כמ"ס הכתוב למע"ל וכוה' ביד' בוונטה
 א'קו' . מ'ק' ו'ש' . וכן בשו'ן ונז' כט"ו ב'ו' וכו' וזה
 יקשרם הפסוק הבא בתמוך אחריו : כי יתן בן המדת'
 האנני נר' כל היהודי' וכו' והפס' פור הוא הגורל וכו' והוא
 יסיר דאשו' עד השת' לא ידע' ינדהמ' נזר' כל היהודי' הים
 ונחשבתו אשר השב' . לא ע"כ לפי' א'ס פי'ר ביעעם
 נשע' גורם ב'א'ושי' ב'ר'ד' ולא ב'ניק' א'סו'ן : ב'ירע
אז

לכתיב עב' או שגילה ראשונה שלכו כיון דליכא השש שטא
 יטעה . ולהעטיק השניע מסוך הראשונה כדי שתהיה
 כפונה מסוך חקב . וכזה ילא ידיחכל וכסר לקרות
 בשניע . אבל הראשונה נריכה גניזת . ולא"כ גס
 שגילה הראשונה אשר כתבו
 חשבי כנסת הגדולה לע"ג
 דלשטא יטעה ליכא למיקט
 דחיכו שרי דעוברא . עס
 כל זה משו בזירק השלך ליכא
 . ואשר על כן היו נריכים
 לסעטיק השניע סן הראשונה
 וסראשונה היקה נריגניזת
 לא"כ הכחכס שרדכי לאשר
 שה לי לנרה הזאת לכסוב
 שגילה ראשונה בעלמיו וסימי'
 סעטי ידי בטילין ונריכין
 גניזה פן ירנכו לינכי הדור
 לומר ש"כ כגנ' ספני שלא
 סכפיח דעק סתקוס לכך .
 אשר על כן בקד לאסתר
 סתכסו' היא החגיל' סראשונה
 וידעו הכל טעם הגניז' ששני
 שפסולה לקרות בה לפי

שכתבה אסתר . ולא"כ העטיק שגילה השניע מסוך
 דראשון' לעמוד לקיום לקרות ולנא' כס שפירךך לאיטילו
 אשני הדור עוס בקדשי שמים להגיא לכו עלה מגילה
 סראשונה שרשת הגניזת דהכל יורעין שגילה שכתבה
 אשה פסולה . וכזה נראה לנא לביאור הפסוק ותכתוב
 אסתר השלכה גס אביאיל וסרדכי היה' די' אג כל סיקף
 דייקא . רצה לומר שכל אקד מהס כתב
 כל המגילה כדי שלא קאשר שכל אחר מהס
 כתב קנתה . ולא"כ אכתי המגילה
 סראשונה היקה כשרה מטעם זה דמי' יהוה שכינע
 שרדכי נחרה . ולא"כ אכתי ליכא לפי' א' אדכל אק' יהיט
 כסג מגילה שניעה ואסתר הקרימה לכתיב' לש הראשונה
 וסרדכי רעטיק אהריה אס הגניז' סתוך הרל' גס .
 ואס קלשה לליום כפוקא לזה מפרש הפסוק ואויל לקיים

את אנרס הפורי' הזאת השני' דייק אבל היא זונה שכתבה
 אסתר' נריכה גניזת וזה היה העהמות שרדכי וכמו
 שביארנו ירוק : ואפשר כי זהו הטעם נקראה המגילה
 הזאת בשם שגילה אסתר ולא מגילת שרדכי כי היא היקה

**וְתַכְתּוֹב אֶסְתֵּר הַמִּלְכָּה
 בַּת אֲבִיהַי וּמִרְדֵּכָי
 הַיְהוּדִי אֲתַכְּלֵת קְהֵלָאִים
 אֶת אֲגֵרַת הַפּוּרִים הַזֹּאת
 הַשְּׁנִיָּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים
 בְּכָל הַיְהוּדִים אֶל שִׁבְעֵי
 וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינַת
 מִלְכוּת אַחַשְׁוֵרוּשׁ דְּבָרֵי
 שְׁלוֹם**

נכריים . בזריאצ' מגילה :
 ונעשים . משתת ושמחה
 ויוס טוב לקס להכמנו' ומסנו'
 משפחה ושפחה מנאשפין
 יחד ליכלי' שוקים סד וכך
 קנלו עליה : סימי ספורים לא
 יעבורו : וזכרס קריאס
 שגילה . לא יסיף . קדיגים
 שלא יקוס דיקרנס עד קוס עד
 דכף ויא' להיות מנוקס פן
 קספי מנורק עסה אס פה יוס
 אלא"כ תיח לי לכתיב לא יספ'
 סורעס . אס כל סיקף .
 סוקפו' של גס של אשורוס
 ואל

אס כל המגילות וסראשונה שכתבה אסתר בעסקי כולם
 ולא היקה נריכה להקרות מגילת שרדכי כי אנו יודעים
 שרדכי כתבה דכלאו הכי פסולה היא' שפא"כ נאסתר
 אשרי אשר ששני ידים היו בטילין ונניין . על כן קראו
 אס המגילה על שמה להיות לה לזכרון ומעשה יידיה
 להקפאה ;
 והיינו נמי הפסוק הסמוך הזמנך אהריו דקאמר וישלח
 ספרים היינו לסיג זכר שרדכי כסב ושלח ספרים . גילו'
 אל כל היהודים אל שבס ועשדים וסאח מדינה מלכות
 אשורוס וקאמר טעם הדבר שפני שהס דברי שלום
 והתק כאסתר של קורה וד נס כדן ספר קורה אס על
 כן לא הוכסר המגילה מכתיבת ידי אסתר זולק' מכתיב'
 ידי שרדכי ענמו יק'ל : אומר עוד וסאמר
 אסתר קייה דברי ספורים האלה וכסב כספר כגנו'
 לומר

לומר עם שנכונה מנילס אספר שכתבה עם כל זה שאמר' וטובם כוסם כפינה ראשונה קיים אות בלום ופלה בשלם ונכסב נספר שבכסב חלקים הוא חרות על ידי מרדכי וק'ל ויש המלך אחשורוש שב על הארץ ואיי היסעם חיות

אחשורוש פוזר טוב לכל מלכותו לחיות מילך ככיפה קשה טובא אשאי בל בשספר המלכים אשר שלכו בכיפה כיון דלא סליק מלכותיה • אכל לפ דרכינו מיושב דאחשורוש למי סליק מלכותיה • דחור טוב לכבוש כל מלכות

שאין מקום לפסוק הזה כלל במגילה זאת כי איננו שניין חנם • והוא כפרס ויהי כנסו שאין כאן תקימה • אומר אני כי ענין חמס הזה איננו מחין כי אם כענין חס המעור בשלמה במלכים א' סיון ה' ויעל המלך שלמה עם עלי ישראל ויהי חמס שלמי' סוף אים • וכן בסיון ט' וזה דבר חמס אשר הטלה שלמה המלך לכנות את בית ה' ואת ביתו וכו' אין בחיות זה אחשורוש מולך ככיפה ועל דבר ביטולו כנין בית המקדש נענה ונקרעה שחכו מלכותו ולא מלך כי אם על סוף מדינה ואפשר כי אחר כך באהבתו ששפט נרק ורן דין אח' לחנני את הנרי ולהרשיע את הרשע בזכו זה זכה לכבו'

הארץ עסק ידו וכוה ליה כפיין שלדוהדיט ומלך דחשיב לים סליק מלכותיה וזה שובס ודיק ו

כ" מרדכי היהודי וכו' סיים סמנילה הזאת בזה ולפי' כללון כי מרדכי כללו יחיה כפינת טעם על איזה ענין שיבית יגעו ולא שללנו טעם דבר זה • ולפי' דקמור אדסליק' מינים לומר הסכנלות מ'ט לא ששו לכבוד המלך לקראת המגילה על שמו מגילת אחשורוש • ולפי' יקראו אותה מגיל' מרדכי ול' מגילות אספרי חמס להי' כי מלכא זוטרא היא דא לגבי אחשורוש ואף לגבי מרדכי דויטר שיבית טיבא • אשר וכו' סעשה תקשו וגבורתו של אחשורוש הלל חס כתיבים של

שְׁלוֹמוֹנָה לְחַיִּים אֵת

יְמֵי הַפְּוֵדִים הָאֵלֶּה בְּמִגִּילָתָם

בְּאֲשֶׁר קִים עֲלֵיהֶם מְרַדְכֵי

הַיְהוּדִים וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה

וּבְאֲשֶׁר קִימוּ עַל נַפְשָׁם

וְעַל זֵרַע־ם דְּבַר־יְהוֹצִימוֹת

וְזַעֲקָתָם וּמֵאִמֵּר אֶסְתֵּר

קִים דְּבַר־יְהוֹדִים הָאֵלֶּה

וְנִכְתָּב בְּסֵפֶר יוֹשֵׁם הַמֶּלֶךְ

אחשורוש

ספר דברי הימים לשלבי מדי ופרס והאמור במגילה זו אינה אלא סקלט ששעשי אחשורוש שתלך ומשנהו מרדכי ופולס הלל חס כתיבים על ספר ד'ה כענא אש ישנחיתו סקלט יחיס כחלל המלך שמשנחיס ומקליסלסו באלף אלפים דינרי כסף ויש לו סוף אלפים דינרי זהב • סקילוסו גנאי הוא לו ומסר' ואזיל לא שיבסי' סגל' אס'ך אחשורוש בכל מדינות מלכותו כי רכח היא ולא כיתן לכחוב כי לא תכיל המגיל' הזאת אלא אף גס כי מרדכי היהודי אשר הוא משנת למלך גדול ליהודים ור'ני לריב אהיו דרש שוב לפתו ורובד פלוס לכל זרעו א'יב כלל בר' מעלות הכללות סאלו שנסג גדול ור'ב עד כי סדל לספור כי אינ ססס' במרבו'

מרדו שאן סססס ידו • וזה דבר חמס הנזכר כאן לעשות מ'תשות עם התורדים ההם להכניע אותם עכס שחלל מלכותו ויעלית באשר יאמר הכסוב הבא אה'יו ובל ששעה תקפו וגבירסו וכו' השורה על כינות שלהתמו אשר עשה עם אנשי הנבא אשר העלה למס הנזכר הלל חס כתיבים על ספר ד'ה לחלבי מדי ופרס • ויכוק לי בזה בשח סנכקסיטי זה יפי' רבים לא מנאטי און לי בדברי רבותינו זכר כס לנרב' אשר יאשרו כי אחשורוש היה אקד מהמלכים אשר שלכו בכיפה ימקטי' וכו' ליבאל והיכא שלמה וסשכי שלמה לא סליק מלכותו סניקס למ'ד מלך וסדיוט וכו' א'ב לא סיס

הרפיב

תרצא פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[ט] מגלה שהיא נקודה או שכתוב בה ברכות ופיוטים:

א—ב היתה כתובה בסם בסיקרא וכו' עד על הספר ובדיו.
משנה גריש פרק ג' (יז.) ודיפתרל מפרש בגמרא (יט.)

סימן תרצא

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א—ז] כמה נכתבת ועל מה נכתבת ומשפטי כתיבתה ותפירה ועמוד שלה: מי פסול לכתבה: [ח] אם היא כתובה עם כתובים אחרים: [י] אם אין לו מגילה כשרה אם מותר לקרותה בחומש: [יא] קרא במגילה גזולה יצא:

א—ב היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום על הדיפתרא ועל הנייר פסולה עד שתהא כתובה על הספר ובדיו. וקלפין שלנו כשרין אף על פי שאינן מעופצין. וצריכה שרטוט. ורבינו תם ז"ל כתב כיון דנקראת ספר נותנים לה כל דין ספר תורה (ב) חוץ ממה שמפורש בהדיא דהיינו שאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה אבל לכל שאר הדברים היא כספר תורה לענין עיבוד לשמה והיקף גויל וחטוטרת חיתיון ותליית היהיון וקופייון וכל גופי האותיות בצורתן וזיונן של שעטנ"ז ג"ץ ובחסירות ויתירות (ה) וצריכה עמוד בראשה וחלק בסופה כדי להקיפה בו הכל כספר תורה.

דמליח וקמיח ולא עפין וכחצו התוספות (שם ד"ה דיפתרל) והרא"ש (סי' ג) בקלפין שלנו אף על גב דלא עפילי חיקון שלנו חשיב כמו עפליס שלהם: וצריכה שרטוט. מימרא נסוף פרק קמא (עז:) וכתב גארחות חיים (הל' מגילה אות יא) לדי כשרטוט שיטה ראשונה (א): ורבינו תם כתב כיון דנקראת ספר נותנין לה כל דיני ספר תורה וכו'. כן כתב המרדכי בפרק ג' דמגילה (סי' משנה) בשמו וכן כתבו גם כן הגהות מיימוניות (פ"ג אות ג) וכן כתב ארחות חיים (שם אות טו) בשם הר"מ ולשון רבינו אינו מכוון דמשמע דרבינו תם אחא לאיפולוגי על שום דבר שזכר לעיל ואינו כן ואם כן לא הל"ל אלא כתב רבינו תם כיון דנקראת ספר א:

ב כתב הרשב"א במשנה (מ"א סי' שט) על מגילה שהיא נקודה מחמת הניקוד אינו רואה שתפסל בכך. וכתב עוד (מ"א סי' קג) מגילה

לפטור כולן אפילו ליודעין לקרות בעצמן ומכל שכן אם אחד יודע והשאר אינם יודעים כדקיימא לן (ברכות מה:) סופר מברך וזור יולא עכ"ל ומלמתי בהגהות (מנהגי פורים ר"א טירנא אות נט) על שם האגודה (סי' ג) דמי שכבר יאל וקורא מגילה לנשים ולבני ביתו יצרך על מישמע מגילה ע"כ וזה על פי שיטת ראבי"ה (סי' מקטט) עיין צמרדכי פרק קמא דמגילה (סי' משעט):

תרצא א היתה כתובה בסם וכו'. משנה וגמרא

ריש פרק ג' דמגילה והתוספות בשם רבינו תם כתבו דקלפין שלנו אף על גב דלא עפילי מכל מקום הסוד שלנו נותנין בקלפין שלנו מהני כעפליס וכן כתב הרא"ש: וכו"ש וצריכה שרטוט. מימרא לרב אסי נסוף פרק קמא דמגילה דברי שלום ואמת (אספר ט ג) מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה ופירש רש"י כאמיתה של תורה כספר תורה עלמנו דבני שרטוט הלכה למשה מסיני וכתב המרדכי שם אומר רבינו תם אף על גב דהספר תורה לא בעי שרטוט בין שורה לשורה אבל מגילה צריכה שרטוט כאמיתה של תורה דהיינו מזוזה שיש בה מלכות שמים: וכו"ש ורבינו תם ז"ל כתב כיון דנקרא ספר

וכו'. כן כתב המרדכי משמו וכן כתוב בהגהות מיימוניות (פ"ג אות ג) משמו במשנה (ד"פ סי' שאל) המתחלת בקורא אשיבך וכו' ונראה ברור שדברי רבינו תם הם עד הכל כספר תורה וזה נסתלקה מלונת הדין יוסף שחשב שרבינו עלמנו פסק היפך דעת התוספות והרא"ש ורבינו משמון שפוסקין שצריכין עמוד נסוף וכדי היקף בראשה ולפעד"ג דרבינו לא פסק כלום אלא העתיק דברי רבינו תם ודברי התוספות הם דברי רש"י ז"ל ואמריהם נמשך הרא"ש בפירושו במסכת ידים גם בפסקיו נסוף פרק קמא דנבא נמרא (סי' נג) אבל רבינו תם סובר בגירסת ספרים דעמוד בראשה וכדי היקף נסופה וכפירוש רש"י: וכו"ש הכ"ז כספר תורה. אף על גב דספר תורה לאמנעיתו נגלל ויש לו שני עמודין היינו דוקא ספר תורה שרגילין לקרות בו הסדר

עד כאן לשונו. ולפי זה מה שכתב הכל כספר תורה בשאר דברים תורה המדובק עם נציאים וכמוצים וקשה שמנהג העולם הוא צהיפק

דרכי משה

תרצא (א) ואין נוהגין כן אלא משרטטין כולה כמו ספר תורה וכן מוכרח בגמרא (טז:) דקאמר דברי שלום ואמת (אסתר ט ל) מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה ונחלקו המפרשים בפירוש אמיתה של תורה אם רצה לומר ספר תורה או מזוזה ולמדו משם שצריכה לשרטטה בכל השיטות כמוזכר בתוספות (מנחות לב: ד"ה הא) ואשיר"י (פ"ב סי' ב) ומרדכי (סי' חשצה) ואם כן מגילה ודאי צריכה שרטוט בכל השיטין ולכן יש לתמוה על דברי בית יוסף שכתב דברי ארחות חיים שם בלא מתלוקת והוא דבר שכולי עלמא תולקין עליו: (ב) וכתב הר"ן בפרק ב' דמגילה דף (שי"ג ע"א) (ה: ד"ה היכי דמי) דאסור לכתובה שלא מן הכתב ואם הכתב אינו יוצא בה אלא בשעת הדחק וכו' ועוד האריך בדיון תיקוני המגילה. וכתב מהרי"ל (הל' פורים סי' יד ע"מ תכט) וכשכתבה צריך להוציא כל תיבה מפיו קודם שיכתבנה כמו בספר תורה ב]. וכתב בהגהות אשיר"י (פ"א

הגהות והערות

תרצא [א] עיין מה שכתב הבית יוסף לעיל בסימן קיד (צט ע"ב) ד"ה ומ"ש רבינו וכתב א"א ז"ל: [ב] עיין בטור לעיל סימן לב (לד ע"א) ובבית יוסף ד"ה ושיקרא, וביוורה דעה סימן רעד (רכ ע"א) ובבית יוסף ד"ה וכתב סמ"ג:

אהבה. הלכות תפילין פ"א

כוח ועל אשה וקטן וישראל מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכבדתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה ועל שאינו בקשירה אינו בכתיבה וכו' וכו' כדכחו כוחי יגנו כהאי דברייהו ק"ל, ואע"ג דמני אפיקורוס כדדיהו וכבדתו אפיקורוס אר"י דישקף איכא למימר דאע"ג דלא קי"ל ככתיבה אפיקורוס כדאי"ל כוונה, א"כ דברייהו נמי סברה דכחו אפיקורוס ישרף אלא משום דכתיב לא מני למנקט ישרף לא נקט נמי באפיקורוס, ועי"ש אפיקורוס אדוק בעצרת כוכבים כגון כתיבה ישרף דודאי ל"ס עכו"ם ככחו כ"י עבד ואשה א"י בקשירה דמ"ע שהזמן גרמא היא כוחי גירי אריות הם כלומר ולא ברזון נפש מומר ומותר ביד אנס הרי פרקו מעליהם עול ע"כ. ונראה דישאל מומר היינו מומר לכל המורה דליתו מומר לדבר אחד מאי אריא מוסר ביד אנס אפילו מומר לעצמה שאינה תמורה כ"כ פסול א"י כדאמרינן:

נמצאו ביד אפיקורוס. (שם) מומר דר"י:

נמצאו ביד בוריה וכו'. (שם דף מ"ה) נמצאה

אין לוקחים ספרים תפילין ומזוזות מן

הכומים יומר על דמיהם מפני תיקון העולם

כלומר שלא להרגיל לגונבם ולחנך למכור ביוקר.

ובגמרא א"ל ר' צדוקא לרב אשי יתר על דמיהו

הוא דאין לוקחים הם ביד דמיהם לוקחים ש"מ

ס"מ שנמצא ביד כוחי קורין זו דילמא לגנו

כלומר הא דדייקין ממני הא ככדי דמיהם

לוקחים לגנו קאלמר ואין מניחין אורו בידו שמה

כשר הוא וגו' וכו' אומר מספיקא. ונמר הכי אמרינן

נמצא ביד כוחי אמרי לה יגנו ואמרי לה קורין

זו ופסק רבינו דקורין זו כגו' נמצא נמצא ועוד

דפסוקא דדיקא דמניחין הכי מוכחא דלקרות

זו פסוק אומר ודע"ג דלמי ר' משה אדמיחיא

לא סמיכינן אלא כשרים הם:

יד ס"ת תפילין ומזוזות וכו' עד הרי אלו

פסולין. כד נמצא למעלה:

מן הכותב ס"ת וכו'. כהניחין (גיטין כ"ד

כ"י) אמרינן דההוא דלמך ס"מ

שכתבי אכרות שני לא ככתיבה לשמן ופסול רבי

אמי הס"מ ומוכח הם דלפילו באוכרה אחת

שכתבה על גמיה מופסל:

לביכר הכותב וכו'. מ"מ אדמיחיא פסק

אין עומדין, ועטם מיצת לפיכך כיון

אפיקורוס ישרפו. כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר ביד

אנס או עבד או אשה או קטן הרי אלו פסולין ויגזו שנאמר

וקשרתם וכבדתם כל שמוזהר על הקשירה ומאמין בה

הוא שכותב. נמצאו ביד אפיקורוס ואינו יודע מי כתבן

יגזו. נמצאו ביד כוחי כשרים. ואין לוקחין ספרים

תפילין ומזוזות מן הכותבים ואינו יודע מי כתבן

להרגיל אותן לגונבם ולגזולן: יד "ספר תורה תפילין

ומזוזות שכתבן על גבי עור בהמה חיה ועוף הטמאין

או על גבי עורות ושאנים מעובדין או שכתב ספר

תורה ותפילין על עור שלא עבדן לשמן הרי אלו פסולין:

מן הכותב ספר תורה או תפילין או מזוזות ובשעת

כתיבה לא היתה לו כוונה וכתב אוכרה ולומן האזכרות

שבהן שלא לשמן פסולין. לפיכך הכותב את השם

אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו. היה כותב

שנים או שלשה שמות הרי זה מפסיק ביניהם ומשיב:

מן הטובל את הקולמוס לכתוב את השם לא יתחיל

מאות השם אבל מתחיל הוא מאות שלפניו. ישכח

לכתוב את השם כולו תולה אותו בין השמות. אבל

ומקצת השם בשמה ומקצתו תלוי פסול. ובשאר

התיבות אם שכח כותב מקצת התיבה בשמה ומקצתה

למעלה. כמה דברים אמורים בספר תורה אבל במוזהר

ותפילין ונאין תולין בהן אפילו אות אחת. אלא אם

שכח אפילו אות אחת גזנו מה שכתב וכותב אחרת.

ומותר לכתוב את השם על מקום וס' הגדר ועל מקום

המחוק בכולן: י"ז יכותבי ספרים תפילין ומזוזות אסור

להם להפך היריעה על פניה אלא פורש עליה בגד או

כופלה: י"ח הספר תורה תפילין ומזוזות שאמר הסופר

אחר שיצאו מתחת ידו לא כתבתי האזכרות שבהן

נאמן להפסיד כל שכרו. ולמה אינו נאמן לפסולן

א טור א"ח ס' ל"ב י"ד ס' רע"א ס"מ"ג עשין כ"ח: ג ט"ז ס"מ"ג עשין כ"ח: ה ט"ז ס' רפ"א ס"מ"ג עשין ט"ז:

מ"א יג כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר או עבד אשה או קטן הרי אלו פסולין. כמנ

מן הכ"י י"ד סימן רפ"א וי"ל כמנ המדברי כסוף הלכות קטנות מנ"מ כ"י כ"י

ומו פסל הס"מ שכתבו גר כ"י דגר דקמני כ"מ"ס היינו גר מושב שאיננו נכללת וממתי דלי בגר

מושב מ"ל מהיהו דפסק ששולם שיהיה מן כסומן דכל שאינו בקשירה אינו ככתיבה ומה"ע פסלין

אשה ל"מ"ס ששט"א דלא עדיף גר מושב מנאש ועבד וי"ע:

מן שכח לכתוב את השם תולה אותו בין השיפות כו'. ז"ל מן הכ"י סימן רפ"י גרין שיהיו

שם כתב אוכרה אחת שלא לשמה נפסלו אפילו מלך ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו כדי

שלא יסו' דעמו מהיכונה ויפסל ס"מ. וכד רבינו אפילו מלך ישראל לומר ששם הוא מלך

עכו"ם ישיבנו כדי שלא יהרגנו. ומ"ש הכותב את השם וכו' עד מאות שלפניו. בתוספתא

וב"מ"ס וכתבו הרי"ף בהלכות ס"מ והעטם שצריך להסיר מאות שלפניו היינו משום שמה

יהא רוב דיו על הקולמוס ויפול כשיכתוב השם

ויצטרך לנחוקו או שמה נדבק שער בראש

הקולמוס ויפסיד הכתב:

מן שכח לכתוב השם וכו'. כהניחין (גיטין כ"ד)

(ל') פלוגמא דתנאי וקאלמר ר"ש

שוזרי כל השם תולין נמקמו אין תולין אמר רבין

בר חיינא אמר עולא א"ר חיינא הלכה כר"ש

שוזרי וממילא משמע דדוקא בשם הוא דאין תולין

הא בשאר מיצות תולין:

בר"א בס"ת אבל בתפילין וכו'. בירושלמי

פ"ק דמגילה והעטם משום דהוי שלא

כסדרין. ואמרינן במכילתא כמנן שלא כסדרין יגזו

ואין מחלק בין פרשיות בין מיצות לאומיות: מותר

לכתוב וכו'. בפרק הקומץ העושה בשם גורר

אם מה שכחב ומולה מה שגדר וכותב השם על

מקום הגדר דברי ר' יהודה כלומר אם לא כמנ

שם כן ד' שהיה לו לכמוז גורר כהנה שיהיה

יפה מקום הגדר אבל לא ימחקנו עבוד שהכתב

לא שלא יהיה נאה ר' יצחק אומר אף מוחק

וכותב רבה כ"י כ"י מה א"ר יצחק בר שמואל

בר מרמא הלכה שמוחק וכותב וכיון דאסיקא

דמוחר לכמוז השם על המחוק מ"ש שכותבין

אורו על הגדר ואפילו בתפילין ומזוזות ובלבד

שהיה כמזכיר כסדרין:

יז בותבי ספרים וכו' עד בגד. ברייתא

פרק במלא דעירובין (דף ז"ה)

ופ' הקומץ רבה בלשון הזה, ופי' הענין שהוא

רואה להגן שלא יפול אבק על האומיות ואמרו

שלא יפסוק היריעה על פניה שנמצא הכתב מחמתן

לפי שהוא מנהג בזיון אלא פורס עליה בגד ואז

לא יפול אבק על האומיות, וכדו רבינו תיקון

אמר שיפסלה:

יח ספר תורה תפילין ומזוזות וכו' עד אין

שכר לו בלא. בגיטין פרק הניחין

(דף כ"ד:) ההוא דלמא לקמיה דרבי אמי

פ"ל

שמה לא נתכוון אלא להפסיד

על

א טור א"ח ס' ל"ב י"ד ס' רע"א ס"מ"ג עשין כ"ח: ג ט"ז ס"מ"ג עשין כ"ח: ה ט"ז ס' רפ"א ס"מ"ג עשין ט"ז:

מ"א יג כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר או עבד אשה או קטן הרי אלו פסולין. כמנ

מן הכ"י י"ד סימן רפ"א וי"ל כמנ המדברי כסוף הלכות קטנות מנ"מ כ"י כ"י

ומו פסל הס"מ שכתבו גר כ"י דגר דקמני כ"מ"ס היינו גר מושב שאיננו נכללת וממתי דלי בגר

מושב מ"ל מהיהו דפסק ששולם שיהיה מן כסומן דכל שאינו בקשירה אינו ככתיבה ומה"ע פסלין

אשה ל"מ"ס ששט"א דלא עדיף גר מושב מנאש ועבד וי"ע:

מן שכח לכתוב את השם תולה אותו בין השיפות כו'. ז"ל מן הכ"י סימן רפ"י גרין שיהיו

מ"א יג כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר או עבד אשה או קטן הרי אלו פסולין.

מנ הכ"י י"ד סימן רפ"א וי"ל כמנ המדברי כסוף הלכות קטנות מנ"מ כ"י כ"י

ומו פסל הס"מ שכתבו גר כ"י דגר דקמני כ"מ"ס היינו גר מושב שאיננו נכללת וממתי דלי בגר

מושב מ"ל מהיהו דפסק ששולם שיהיה מן כסומן דכל שאינו בקשירה אינו ככתיבה ומה"ע פסלין

אשה ל"מ"ס ששט"א דלא עדיף גר מושב מנאש ועבד וי"ע:

מן שכח לכתוב את השם תולה אותו בין השיפות כו'. ז"ל מן הכ"י סימן רפ"י גרין שיהיו

מ"א יג כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר או עבד אשה או קטן הרי אלו פסולין.

מנ הכ"י י"ד סימן רפ"א וי"ל כמנ המדברי כסוף הלכות קטנות מנ"מ כ"י כ"י

ומו פסל הס"מ שכתבו גר כ"י דגר דקמני כ"מ"ס היינו גר מושב שאיננו נכללת וממתי דלי בגר

מושב מ"ל מהיהו דפסק ששולם שיהיה מן כסומן דכל שאינו בקשירה אינו ככתיבה ומה"ע פסלין

אשה ל"מ"ס ששט"א דלא עדיף גר מושב מנאש ועבד וי"ע:

מן שכח לכתוב את השם תולה אותו בין השיפות כו'. ז"ל מן הכ"י סימן רפ"י גרין שיהיו

מ"א יג כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר או עבד אשה או קטן הרי אלו פסולין.

מנ הכ"י י"ד סימן רפ"א וי"ל כמנ המדברי כסוף הלכות קטנות מנ"מ כ"י כ"י

ומו פסל הס"מ שכתבו גר כ"י דגר דקמני כ"מ"ס היינו גר מושב שאיננו נכללת וממתי דלי בגר

מושב מ"ל מהיהו דפסק ששולם שיהיה מן כסומן דכל שאינו בקשירה אינו ככתיבה ומה"ע פסלין

אשה ל"מ"ס ששט"א דלא עדיף גר מושב מנאש ועבד וי"ע:

מן שכח לכתוב את השם תולה אותו בין השיפות כו'. ז"ל מן הכ"י סימן רפ"י גרין שיהיו

מ"א יג כתבן כוחי או ישראל מומר או מוסר או עבד אשה או קטן הרי אלו פסולין.

מנ הכ"י י"ד סימן רפ"א וי"ל כמנ המדברי כסוף הלכות קטנות מנ"מ כ"י כ"י

משנה למלך

כל אומיות השם כמך הדף ולא יא' מהם כלל חוץ לדף י"ג. יש להספק כמה שנתקן לשם מאחריו

דקי"ל לענין אסור מיקח דלסור למחוק אם גם לדון זה הוי דינא הכי שצריך שלא יא' שום אום

חוץ לדף. והרי כ"ש כמנ כמזכרה כפשיטות בלתי שום ראה דאין להלך בין מחיקה לדין זה ועיין מ"ב

ס' ז' ודוק. (א"ה פשטי כמזכרה הרב כ"ש ולא מנאמי ונמשכות בה"ס ס' קי"ג ראימי שמחלק בין

מחיקה למחיה י"ע"ש):

הנהגות מיימוניות

ורשב"א אומר משום ר' מאיר אין כותבין את השם לא על הגדר ולא על המחוק ואין תולין

אורו אלא מסלק כל היריעה וגו' ונראה אומר רב הנגאל אומר רב תולין את השם רבה בר

בר תנה אומר רב יצחק אמר שמואל הלכה מוחק וכותב עולא אמר ר' חיינא הלכה כר'

שמעון שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' שמעון שזורי הלכה כמותו. והנה רבינו תם

פסק כר' שמעון שזורי כדפסק עולא אמר רבי חיינא ואף על גב דהוא דפסק כמותו כל

מקום ששנה לא קאי כדמשמע בשילחי בהמה המקשה דאין הלכה כמותו אלא כמסוכן

ובתורמת מעשר של דמאי בהא הלכה כן כדפסק גם רב הנגאל אומר רב ודוקא תולין אבל

אין כותבין השם לא על הגדר ולא על המחוק ומשמע דלא גרסין בדברי רבי יוסי אף

וא"כ אין לכתוב את השם לא על הגדר ולא על המחוק אבל תולין אותו ול"ג לר"י דא"כ

קשה דרב אדרב גרסין בירושלמי פ"ק דמגילה ר' יואב בשם רבי הנגאל בשם רב הלכה

מוחק את החול וכותב את השם ותולה את החול ורבי זעירא בשם רבי הנגאל בשם רב

כגון אני ה' אלהיכם מותר ומביעיא ליה מפני שהם ג' תיבות או מפני שיש בהן חול ונפקא

מינה לאל אלהים ה' וכו' הרי מתיר למחוק ואוסר לתלות וא"כ יש ג' תיבות על כן נראה

לר"י דהיה דירושלמי מצוה מן המובחר והיה דהקומץ בדיעבד וא"כ גרסין בדברי ר' יוסי

אף הילכך אם טעה ודלג את השם מצוה מן המובחר לגרוד החול ולכתוב את השם על

מקום הגדר ותולה את החול שגדר אבל לא יתלה את השם לכתולה א"כ יש שלש

תיבות ולכל הפחות אחת מהן חול אבל כדעבד שפיר דמי אפילו אם תלה את השם לבדו

ע"כ מספר התרומה וכן פסק בספר המצות. ודעת רבינו המובהר נראה כר"ה בהא דפסק

כר"ש שזורי ומצוה מן המובחר לתלות אבל בגורר ולמחוק פליגי והר"ם פסק כר' יהודה

וישאן לתלותו. עוד פסק בספר התרומה דכל הדינים האלו בין בחומש בין בנביאים בין

בכתובים דהא אל אלהים ה' דמספקא ליה בירושלמי אם מותר לתלותו הוא ביהושע ובתהלים:

(והר"ם ז"ל כתב בדברי רבינו ע"ש במור סימן רע"ו):

ברשב"ג

מגדל עז

ופסק שלשי דמסקת סופרים: שבה לכתוב את השם כו' עד המחוק בטולן. פרק הקומץ רבה (דף ל')

ובעירובין פרק במלא (דף ל"ח:) יח ספר תורה תפילין עד אין לו שכר. בגיטין. פרק הניחין (דף כ"ד:)

אין

סימן ל

אזן מילין תחמין בחינה ועיונה בעלמא, ומפקידה לפקודה, פקודי המשכן, משכן עדות בנד אסתן, ועדים בתחומין זכין לו, תורה תחומה נחנה ומגילה כתובה פניה ואחר, כתב נבחר ככתב מזוקק וזוקקין ומגלגלין ויורד לחייו כערוגות הבושם לבשומי קלא, קול ההולך על ארבע כותלי בית המדרש ויכחו זהאי דינא דתתי לקדמנא: מגילה שכתבה אשה אי כשרה לקרות בה בצבור, וכי נשי בתאי זכין להיות כתב יושר דברי אמת כאמתה של תורה היא וללמוד אי לריך.

תשובה: לכאורה היה נראה לאסור לקרות במגילה זו וכמ"ש בעור א"ח (בסימן תרל"ח) ח"ל: ור"ת ז"ל כתב, כיון דנקראת ספר ונתנים לה כל דיני ס"ת חוץ ממה שמפרש בהדיא דהיינו שאם הטיל בה שלש חוטי גידין כשרה אבל לכל שאר הדברים היא כס"ת עכ"ל. וכ"כ המרדכי [מגילה סי' תשנ"ה] והאגודה ושיבולי לקט בשם ר"ת, וא"כ כיון דיש לה כל חומר ס"ת וכבר מצוהו בש"ס הגיעין (דף מ"ה ע"ב) ס"ת תפילין ומחוחות שכתבן מין וכי עבד אשה וקטן פסולין שאמרו וקשרתם וכתבתם כל שישו בקשריה ישנו בכתיבה, וכ"פ הרמב"ם (צ"ח א' מהל' תפילין הלכה י"ג), וז"ל (סימן רפ"ח סעיף ג') בש"ע. ואף שראיתי בדרישה ב"ד (סימן רפ"ח) שכתב ח"ל: ומן התימה שהשמיט העור האוי דינא דאשה שוב עיינתי בהרי"ף והרא"ש שהשמיטו ג"כ מימרא זו וז"ל שלא ס"ל הדיו כן כי אם כתפילין ולא בס"ת והארכתי בתשובה עכ"ל. והש"ס (בסי' רפ"ח סק"ו) כתב עליו, ואינו מוכרח. ולענין נראה בהכרח הוא להיפך, דברי הרי"ף והרא"ש כתבו והעתיקו הוא מימרא לפסוק להלכה בהלכות תפילין [סימן ג'] דגם בס"ת עבד ואשה פסולין וכ"פ הרא"ש להדיא בגיעין פרק השולח [סימן מ"ה] וכ"כ שם בקיטור (שם) פסקי הרא"ש וכן פסק ה"ר"ן שם ע"ש, וכן מסתבר דמי יחלוק על מימרא זו המפורשת.

ואל השיבני ממתניתין דפ"ק דמגילה (דף ח' ע"ב) דאין צין ספרים לתפילין ומחוחות אלא שהספרים נכתבים בכל לשון וכו', וקאמר בש"ס הא להופרס בגידין ולעמא את הידום זה חב שוין. ומדלא קאמר הא לענין מי ראוי לכתוב זה חב שווים מכלל דחילוק ידענא, אי משום הא לא תכרא דסוגיא דש"ס לא בעי לאשמעינן אלא מה דלא אשמעינן במקום אחר הלכה ברורה גבון לתופרס בגידין דפליגי בש"ס מכות (דף י"א ע"א) וכפרש"י שם להדיא במגילה, וכן לענין לעמא את הידום דפליגי במסכת ידים [פי"ג מ"ה] ועדיות [פי"ה מ"ג], משא"כ בדיון זה המפורש להדיא במימרא דגיעין אין מן האורך לפרש במגילה דהלא הלכתא ברצחא המה שווין בענין כתיבה ס"ת, ואדרבא מסתימת לשון המתניתין דקתני אין צין משמע דבכל הידיום מסתמא הם שווים, אלא מה שמפורש שם להדיא במתניתין. והא דהשמיט העור ב"ד (סימן רפ"ח) האוי דינא דאשה ועבד, נ"ל עיקר כמ"ש הדרישה שם מתחלה, דמסקן עלמא על עיקר הדיון בא"ח (סימן ל"ט) בהל' תפילין וקטן גבי ס"ת רק חדא מתרתי מנייהו וה"ה לאיקו, כדי שלא יהא דבריו סותרים לסוגיא דש"ס ופוסקים ואציו הרא"ש והעתיקו בקיטור פסקיו להלכה. ואם אמור יאמר האומרי, דהא מדוד תכרא, דברי מקור הדיון הוא מהרמב"ם (פי"ג מהל' מגילה הלכה ט') שכתב: כתבו אפיקורס פסולה, וקשה ממ"ז אי ס"ל

דינו כס"ת ממש אי סמך אהאי כללא דמגילה אקרי ספר [מגילה י"ט ע"א] א"כ למה כתב כלל האוי דינא דאפיקורס אלא ודאי דמסבירא ס"ל דאין לדמותה לס"ת רק מה שמפורש בהדיא וא"כ אם כתבו עבד ואשה כשרה, אי משום הא לא תכרא, חדא דנ"ל לעולם כתיבה ליה דמדד הסבירא ידענו שיש לדמותו] בכל הלכות כתיבה לס"ת, ומ"מ איתערך למכתב האוי דאפיקורס, דה"ה דעיקר הטעם בס"ת שכתבו מין פסולה משום שיש זה אזכרות שכתבו שלא לשמן משא"כ במגילה שאין בה שום אזכרה מפורש[ת] קמ"ל דאפ"ה היא פסולה, ואפשר דלכל שאר מילי דמי לס"ת ופשיעה דאשה פסולה למכתב. וכגוונא שתרנו ג"כ לדעת הטור ב"ד הלכות ס"ת וכמ"ש לעיל כן י"ל גם כן לדעת הרמב"ם בהל' מגילה והנמשכים אחריו.

איברא אחר העיון היעב נראה דעיקר דדוקא נקט הרמב"ם מה דפסול אפיקורס וכו' משא"כ אשה שאינו מחזיר לאיסור ילא מן הכלל להיתר וכשרה לכתוב. וראיה ברורה לזה מהא דאיתא בפ"ג דמגילה (דף י"ט ע"א) על האי מתניתין על הספר ודיו, מנ"ל, איתא כתיבה כתיבה כתיב הכא ותכתוב אסתר המלכה וכתוב הכתם ואני כתב על הספר דיו, עכ"ל. הרי משמע מסוגיא זו להדיא דאסתר עלמה כתבה במגילה כהכשרה בדיו כדי לקרות בו, ואל תתמה על זה להדיא מתרגם התרגום על פסוק זה [אסתר ט' כ"ט] ותכתוב אסתר ח"ל: וכתבה אסתר מלכתא בת אביהו ומרדכי יהודאי ית כל מגילתא דהא, ע"כ. ואל השיבני הלא ש"ס ערוכה במ"י שבת (דף קנ"ד ע"ב) אין צין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבים בכל לשון ומגילה עד שכתב כתובה אשורית על הספר ודיו, מדלא קאמר שהספרים נכתבים ע"י אנשים דוקא משא"כ במגילה דכשרה נשים ש"מ נשים פסולים כמו בס"ת. אי משום הא לא תכרא, דממקום שכתבה שם ראה להכשיר נשים, דברי התוס' שם ד"ה מגילה וכו' וצ"י [קמ"א] דמגילה (דף ט' ע"א ד"ה ורב אש), פירשו ח"ל: לענין הלכה מיתניא הך ברייתא דאין צין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבים בכל לשון, ואפילו בלא ספר ודיו השיב לענין שמילין אותה מפני דלתיקא אע"ג דלא חזי לקריאה, משום דיש בהו אזכרות אבל מגילה אין מילין אה"כ ראויה לקריאה שכתב אשורית על הספר ודיו לפי שאין בה אזכרה עכ"ל. ומדלא קאמר הכי ג"כ לענין כתיבה נשים, דס"ת אף שכתבו נשים מילין כיון שיש בה אזכרה, משא"כ במגילה דלית בה אזכרה אין מילין כיון שאין ראוי לקרות בה, אלא ידאי דאף מגילה שכתבו נשים מותר לקרות בה ומילין אותה מפני דלתיקא. אך לפ"י עדיין לריך עיון קאת, לפי דעת הרמב"ם שפסק בהל' מגילה [פ"ג ה"ע], דמגילה שכתבו עכו"ם פסולה וא"כ אין מילין אותה מפני דלתיקא משא"כ בס"ת שכתבה עכו"ם משמעות הש"ס דפרק כל כתבי (דף קט"ו ע"א) והפוסקים עיון בא"ח (סימן של"ד סעיף י"ב) וברמב"ם (פי"ג ב"ה) מהלכות תפילין דמילין אותה וי"ש. וכן מסתבר דכשרה לכתוב במגילה ע"י נשים דהא עיקר הטעם שפסולה לכתוב ס"ת ותפילין ומחוחות מדכתיב וקשרתם וכתבתם הואיל וליתייבוו בקשריה ליתנייהו בכתיבה, ומגילה כיון דקיי"ל [אוי"ח סי' תרפ"ט סעיף א'] דאף הנשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באלות הנ"כ א"כ ג"כ כשרין לכתוב המגילה. ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר לעולם לא ראינו שיגבי הנשים לכתוב המגילה ולכן אין מיתין לכתוב

סק"ג וסימן רס"ד סק"ג) * ומגילת נקראת כי האשכ כשרה לכתובת המגילה.
זאת תורה בעולה מדברינו זמנית ספר כתב במכת"ב לפיק יום קריאת המגילה וקריאתו זו כלול.
פי המדבר דוד הקטן אופנהיים חונה בק"ק פראג יע"א

א. סוגריים אלו הם בכתיב.

המגילה, וכ"כ כתב האגור זכ"ל שחיטה הוצא צ"י ז"ד (רי"ג סימן א') ח"ל: לעולם לא ראיתי נוכח לשחוט ולכן אין להגיחן לשחוט כי המנהג מצטל הלכה ומנהג אבותינו תורה היא ע"ל, זה אינו דוקא בדבר המלוי כזה שרוב מלויין אלל שחיטה, כזה אמרין ללא ראיונו היו ראיה, משא"כ בדבר שאינו מלוי כזה כי אשכ בכל אלה לא מלאתי להיות קסת סופר זמנית להיות יודעת לאמן ידיה לכתוב אשורית ודאי לא ראיונו אינו ראיה, וכאשכ סופרת וכותבת את המגילה (עיין זש"כ ו"ד סי' ק"ז)

מפתח הסימנים

כלי הרואים לחלק אורח חיים *

בארובת השמים פתח וסיים סימנא מילתא, להורות דרך עץ החיים למוצאיהם, אלו מציאות שחייבין להכריז, מכיר בטבעו מכריז וסימן מיחריז חרות על הלוחות כתובים, מראה מקום מספר נשאל דוד סכום ומספר השאלות ותשובות הנמצאים בזה על ארבע טורים המה מעולפים ספירים, וזכרם לא יסוף לדור דורים, כדי שבנקל ימצאו אותו התורים והמורים, ולא יהיה אחת הנה ואחת הנה נפורים, כי מציון תצא תורה מצוינים בשערים.

לתוך הקדירה שע"ג האש וכן עשתה, אי עמוד יג
מותרות לאכלן בשבת.
סימן ח. מהיכן בשתרכב המנהג שלא ליתן שלום למי עמוד טו
שבת בשבת מחוץ לתחום.
סימן ט. אי מותר להגיח בשבת בגד חום החגור נייר אשר נכתב עליו במי-לימין או במי-בצלים והכתב אינו ניכר, שע"י חום האש יפלטו עמוד טז
ויבלטו האותיות ויהיו נכרין.
סימן י. אי מותר לעשות כפייה בשבת וקצת נגישות בגד לזה רשע ולא ישלם, אשר דעתו לברוח עמוד יח
מהעיר אחר שבת קודש.
סימן יא. בשר מבהמה שגשחטה ביום ד' ונזכרו בשבת שלא הודח הבשר, אם מותר לשרותו בשבת עמוד כב
במים כדי שלא יאסר לבישול.
סימן יב. בית עם חצר וגינה יתיר מבית סאתים זרוע בורעים, אם מותר לטלטל מבית לתוכה ומתוכה לבית או אסור כמבואר בטור וש"ע עמוד כג
סימן שג"ח.
סימן יג. היתר לטלטל בשבת ע"י שליך, אם הוא כפתח או צורת הפתח. ועו"ש בענין צוקיר קנדל עמוד כה
בפסח, דבין לבן ובין אדום אסריגן.
סימן יד. בראש חודש אי יקראו לגדול שבהם לשלישי עמוד כו
או לרביעי, איזה מהם יותר נכון.

סימן א. ס"ת שנמצא בו כתוב וי"ו במקום היו"ד של והיה כי יביאך כתוב, וביאך, אם זהו טעות וצריך תיקון או גימא שאין זה טעות כלל; [וכן לגבי תפילין]; וכיצד לתקן אותו; ואי מותר להגיהו בחוה"מ.
סימן ב. אי מותר לשנות מנהגים בסדר התפלה שנהגו בימי קדם, הן בנגינה והן בנוסחא.
סימן ג. אי מותר להביא ס"ת מביתו לבית-הכנסת מידי שבת בשבתו ומקראי-קודש, כדי לקרות ולשמע מפי הש"ץ מלה במלה מתוך הס"ת.
סימן ד. אי כהן מותר לו להיות משרת-כהן, אף שמבואר בטו"א ס"ת סימן ככ"ח דאסור להשתמש בכהן אפילו בזמן הזה, דלמא כהן בכהן שרי.
סימן ה. בכפר אחד אשר שם רוב המגין הוא מאב ובנו ובני בניו ששה משמותן, וארבעה אנשים שאין להם שום קורבה זה לזה ובהם כהן ולוי, איך ינהגו עצמם בשבעה הקרואים.
סימן ו. בענין נובלות, היינו תמרי דזיקא או בישולי כמרא.
סימן ז. אשה אחת היתה מלבבת לביבות לתוך הקדירה שעל גבי האש בע"ש סמוך לחשיכה, והקהל התחילו להתפלל ערבית, ואמרה להמשרתת עכו"ם שתגמור לתת הלבבות

* קטע זה הוא לשונו של רבינו דוד אופנהיים זצוק"ל (בכ"י מיכל 431).

(א) ונתתי... (ב) ונתתי... (ג) ונתתי... (ד) ונתתי... (ה) ונתתי... (ו) ונתתי... (ז) ונתתי... (ח) ונתתי... (ט) ונתתי... (י) ונתתי... (יא) ונתתי... (יב) ונתתי... (יג) ונתתי... (יד) ונתתי... (טו) ונתתי... (טז) ונתתי... (יז) ונתתי... (יח) ונתתי... (יט) ונתתי... (כ) ונתתי... (כא) ונתתי... (כב) ונתתי... (כג) ונתתי... (כד) ונתתי... (כה) ונתתי... (כו) ונתתי... (כז) ונתתי... (כח) ונתתי... (כט) ונתתי... (ל) ונתתי...

הנהגות הש"ס

(א) גבי' ולעטמא הא... (ב) גבי' ולעטמא הא... (ג) גבי' ולעטמא הא... (ד) גבי' ולעטמא הא... (ה) גבי' ולעטמא הא... (ו) גבי' ולעטמא הא... (ז) גבי' ולעטמא הא... (ח) גבי' ולעטמא הא... (ט) גבי' ולעטמא הא... (י) גבי' ולעטמא הא... (יא) גבי' ולעטמא הא... (יב) גבי' ולעטמא הא... (יג) גבי' ולעטמא הא... (יד) גבי' ולעטמא הא... (טו) גבי' ולעטמא הא... (טז) גבי' ולעטמא הא... (יז) גבי' ולעטמא הא... (יח) גבי' ולעטמא הא... (יט) גבי' ולעטמא הא... (כ) גבי' ולעטמא הא... (כא) גבי' ולעטמא הא... (כב) גבי' ולעטמא הא... (כג) גבי' ולעטמא הא... (כד) גבי' ולעטמא הא... (כה) גבי' ולעטמא הא... (כו) גבי' ולעטמא הא... (כז) גבי' ולעטמא הא... (כח) גבי' ולעטמא הא... (כט) גבי' ולעטמא הא... (ל) גבי' ולעטמא הא...

גליון הש"ס

תוס' דיה נשים וכו'. וכן פסקו הה"מ. עי' סוטה דף ל"א ע"א. ד"ה שאלת: שם ד"ה פסק בה' משום דבתי' גי' מפלה' שבעי' כוכבי'. עי' לקמן דף ט"ז ע"ב ויפנה ד' ט"ז ע"א. וכו'.

תורה אור השלם

(א) ובני אלפעל עבר... (ב) ובני אלפעל עבר... (ג) ובני אלפעל עבר... (ד) ובני אלפעל עבר... (ה) ובני אלפעל עבר... (ו) ובני אלפעל עבר... (ז) ובני אלפעל עבר... (ח) ובני אלפעל עבר... (ט) ובני אלפעל עבר... (י) ובני אלפעל עבר... (יא) ובני אלפעל עבר... (יב) ובני אלפעל עבר... (יג) ובני אלפעל עבר... (יד) ובני אלפעל עבר... (טו) ובני אלפעל עבר... (טז) ובני אלפעל עבר... (יז) ובני אלפעל עבר... (יח) ובני אלפעל עבר... (יט) ובני אלפעל עבר... (כ) ובני אלפעל עבר... (כא) ובני אלפעל עבר... (כב) ובני אלפעל עבר... (כג) ובני אלפעל עבר... (כד) ובני אלפעל עבר... (כה) ובני אלפעל עבר... (כו) ובני אלפעל עבר... (כז) ובני אלפעל עבר... (כח) ובני אלפעל עבר... (כט) ובני אלפעל עבר... (ל) ובני אלפעל עבר...

אורייתא ופנייה

(א) ויבן עמי מצורה... (ב) ויבן עמי מצורה... (ג) ויבן עמי מצורה... (ד) ויבן עמי מצורה... (ה) ויבן עמי מצורה... (ו) ויבן עמי מצורה... (ז) ויבן עמי מצורה... (ח) ויבן עמי מצורה... (ט) ויבן עמי מצורה... (י) ויבן עמי מצורה... (יא) ויבן עמי מצורה... (יב) ויבן עמי מצורה... (יג) ויבן עמי מצורה... (יד) ויבן עמי מצורה... (טו) ויבן עמי מצורה... (טז) ויבן עמי מצורה... (יז) ויבן עמי מצורה... (יח) ויבן עמי מצורה... (יט) ויבן עמי מצורה... (כ) ויבן עמי מצורה... (כא) ויבן עמי מצורה... (כב) ויבן עמי מצורה... (כג) ויבן עמי מצורה... (כד) ויבן עמי מצורה... (כה) ויבן עמי מצורה... (כו) ויבן עמי מצורה... (כז) ויבן עמי מצורה... (כח) ויבן עמי מצורה... (כט) ויבן עמי מצורה... (ל) ויבן עמי מצורה...

הנהגות וצינונים

(א) וציל יבן עמי... (ב) וציל יבן עמי... (ג) וציל יבן עמי... (ד) וציל יבן עמי... (ה) וציל יבן עמי... (ו) וציל יבן עמי... (ז) וציל יבן עמי... (ח) וציל יבן עמי... (ט) וציל יבן עמי... (י) וציל יבן עמי... (יא) וציל יבן עמי... (יב) וציל יבן עמי... (יג) וציל יבן עמי... (יד) וציל יבן עמי... (טו) וציל יבן עמי... (טז) וציל יבן עמי... (יז) וציל יבן עמי... (יח) וציל יבן עמי... (יט) וציל יבן עמי... (כ) וציל יבן עמי... (כא) וציל יבן עמי... (כב) וציל יבן עמי... (כג) וציל יבן עמי... (כד) וציל יבן עמי... (כה) וציל יבן עמי... (כו) וציל יבן עמי... (כז) וציל יבן עמי... (כח) וציל יבן עמי... (כט) וציל יבן עמי... (ל) וציל יבן עמי...

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

לוד ואונו וגיא החרשים. מערי צנימן היו כדכתיב וזני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את לוד ואת אונו וגו' ובספר דברי הימים מתחשו על שצט צנימן וגמרא גמיר לה רבי יהושע בן לוי מרביה דמוקפות חומה מימות יהושע בן נון והצנתי' דערכין' תנן מרמי מנייהו דקא מני לוד ואונו אלל ערי חומה שאין נוהגות אלל מימות יהושע בן נון ולפי שחומותיהן נראות כדמות כדלמדין לקטן שנפלו והחזיקן הווקן ר' יהושע בן לוי להעיד שכלל מוקפות חומה הן לקרות מגילה כגו' ויחוק אסא. אלו כל המקרא אלל מקרא אחר כתיב ויבן ערים' ביהודה וצט' דהני לאו מיהודה וניהו ומצנימן היו מלכי יהודה מושלים על צנימן ומלכו באסא (ט"ז) ערי צנימן חוק דכתיב ד"ה ב' ט"ז וישאו את אבני הרמה ואת עזיה אשר בנה צעשא ויבן צהס את גבע ואת הנלפה וכן ערי צנימן כדכתיב בספר יהושע': בימי פילגש בגבעה. שהרעיו ישראל אלל את צנימן ואת ערי כדכתיב גם כל הערים הנמלכות שלמו צהס (ש' עטעטס כ'): שפציניהו. החזיק את צדקיהו דומה לו ציצמות (דף סג.) טוס ולא תשפך שפיך ולא תננה: דיקא נמי גרסי': שאף הן היו באותו הגב. שאף על הנשים גזר המן להשמיד וגו' ולאצין מנער ועד וכן טף ונשים וגו': שואלין ודורשין. מעמידין תורגמן לפני המכס לדרוש אגרת פורים צדסים: משום דרבה. דגור לקמן' בקריאת מגילה שמה' ועצירה ארבע אמות כרשות הרבים אף כאלן גזרו' דרשה אטו קרייה: וישעיהו ביום. וכל נכט שהיו וועקין צימי רתקו יוס' וללה: אקרא. צנומור למנחם על אילת המסר' הוא שנאמר על אסתר כדלמדין צנסכת יומא (דף עט.) למה נמשלה אסתר כאלת כו': כבוד מינה. בני השעיה ששמעו שמועה זו צלה'ק ולשמועה ציוס היו סטרין דהאי ולשעיה לשון שונה משנה הוא: אצמינה מתני' דידה. משניות של מסכת מגילה: אעבוד פרשתא דא ואתניה. אסייס פרשה זו ואשנה אותה פעם שניה: ביראה. למן צרי: יומרד כבוד. ציוס ולא דיוס צלילה והאי קרא צנומור ארוממן ה' כי ליתמי' דרשין צפסיקתא' צמדרי ואסתר והמן ואשעורו וקריאת מגילה שצח הוא שפסוקמן את הגס והכל מקלסין להקדוש כבוד הו': למימרא

לוד ואונו וגיא החרשים מימות יהושע בן נון הוה והני יהושע בננדי והא אלפעל בננדי דכתיב (ו) [ובני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את אונו ואת לוד ובנותיה ולמעמד (ה) אסא בננדי דכתיב (ז) ויבן (אסא את ערי הבצורות אשר ליהודה (ב) אמר ר' אלעזר הני מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוה חרוב בימי פילגש בגבעה ואתא אלפעל בננדי הדור אינפול אתא אסא שפציניהו דיקא נמי דכתיב (ז) ויאמר ליהודה ונבנה את הערים האלה מכלל הערים הוה מעיקרא שמי' (ב) ואריב'ל' נשים חייבות במקרא מגילה' שאף הן היו באותו הגב ואמר רבי יהושע בן לוי: פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום מאי אריא פורים אפילו י"ט נמי דתניא' (ז) משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג פורים איצטריבא ליה מהו דתימא נגזר משום דרבה קמ"ל (ז) ואריב'ל' חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (ז) אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי סבור מינה למקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא' כגון דאמרי אינשי אעבוד פרשתא דא ואתניה איתמר נמי אמר רבי הלבו אמר עולא ביראה (ז) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (ז) למען יזמרד כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך: אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה: א"ר הנינא חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדרי שיספקו מים ומזון לאוהבים שבכרכין לביממא

דסקלא דעתך למיפטרנה מגזירה שזה דט"ו ט"ז דגמ' הסוכות כדפי' פרק אלו עוצרין (פסחים נג: ד"ה סלקא'): (ב) וזומר על הנסים צמפלה וזהו דלאה ויש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (צרכות לה.) לעולם לא ישאל אדם תרכיז לא צג' ראשונות ולא צג' צרכות אחרונות ושטות הוא שזה טעמה לא היו אלל מתפללן בלשון יחיד אלל

בשבל הצינור שרי אלל נראה שאלל לאומרו מעטס אחר משום דלמרו חכמים (פסחים ק"ז: ד"ה סלקא'): דכל דבר דהוי אלל צלנצה תקנו צלנצה וצדבר דהודאה הוי לשעבר ומשום הכי תקנו צה על הנסים דהוי לשעבר וצלל י"ד לאחר תפלת מעריב אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה ומצדק לפניה ג' צרכות ואחריה צרכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני החיה וזומר ואתה קדוש ואין מתחילין וצא לציון לפי שאין גאולה צלילה ואם מוצאי שצח הוא יאמר והי ועס קודס וכשורזה לקרות פושט את כולה קודס כאגרת אלל לא גולל וקורא כמו ס"ת וצמחר מתפלל שמועה עשרה צרכות ואומר על הנסים צהודאה ואין אומר כשם לכל הצרכה אינה אלל לשעבר וא"כ אין לומר צה דבר שלנצה ואחר כך אומר קדיש עד דלמדין ואותו ס"ת וקורא שלשה גברי פרשת ויצא עמלק אע"פ שאין צה אלל ט' פסוקים ואין מחזיר הספר תורה וצקומו אלל ואותו צידי עד שרצה את המגילה ומצדק עליה כאשר עשה צלילה כדפירש' צפנים ואחר כך אומר תהלה וצא לציון ואין אומרים למנחם משום דכתיב צה צרה ולרה צפורים וכן אין נופלים על פניהם צ"ד ועט"ו משום דכתיב ימי משחה ושמתה ואומר (ה'ה'ס נג) למנחם על אילת השחר' (ז) משום דכתיב צה מפלה לעובדי כוכבים וכן צליל ארבעה עשר ואומר פטוס הקטורת וכל הסדר כמו צחול: פורים' שחל להיות בשבת. דווקא צצנת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרצה אלל צחול א"כ שהיו קורין המגילה וטפי איכא פסוקמי ניסא: מאי אריא פורים אפילו י"ט נמי. נראה לי דה"פ מאי אריא פורים דאין דורשין צ מוקדס לכן שלשים יוס דמשום הכי' לדרוש צו ציוס אפילו צידי דרשין צו ציוס כדתינא (לקמן נג) וצדבר משום את מועדי ה' וכו': חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. אומר ר"י דאף על גב דלמדך וצג צלילה חוזר ומצדק אחר מוס ציוס דעיקר פסוקמי ניסא: חייב אדם לקרייה דתימא וקרא נמי משמע צן דכתיב ויללה ולא דומיה לי כלומר אף על גב דקורא ציוס חייב לקרות צלילה ופסוקמי הוי ציממא ציון שהיכו והתכווה תחילה וצג עיקר המעורה ציממא א"ר כדלמר לקמן (דף ט"ז) דאלל אכלה צלילה לא יא' י"ט והכי נמי משמע מדכתיב מוכרים ועששים ואיתקס וצירה לעשייה' (ז) מה עיקר עשייה ציממא אף וצירה כן: ויעצירה

ד. עין מושפא גר מצוה

יה א מוי פ"א מהלכות מגילה הלכה א סג עשן ד' עוש"ע א"ת פי' מרשט טעף א: ב' ב מוי שם טלה י' [טור א"ת פי' מרשט]: ב' ב מוי פ"א מהלכות חפלה הלכה ח: בא ד מוי פ"א מהלכות מגילה הלכה ג סג עס עוש"ע א"ת פי' מרשט טעף א:

נשים חייבות במקרא מגילה

מכאן משמע שהנשים מוצאות את אחרים ידי מוצתין מללה קאמר לשמעו מקרא משה והכי נמי משמע עוצרין (דף נ: וס' דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה ומסוק' הכל כשרים לאתוי מאי ומשני לאתוי נשים משמע להוציא אפילו אנשים וקשה דהא צנוטפסח' (ז) מני צהדיא דטומטוס אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו ואנדורגוטס מוציא את מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא דלא עדיפא אשה מהלדרוגוטס וכן פסקו ה"ה' דלשה מוציאה מינה אלל לא אנשים וי"ל דסלקא דעתך דלא יעיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל דמייב' דהכל חייבין צשמעיה צצדים נשים וקטנים:

שאף הן היו באותו הגב. פירש רשב"ם' שעיקר הגב הנה על ידן צפורים על ידי אסתר צמטכה על ידי יהודית צפסח צמכות דקציות צצחאמו הדור נגאלו' וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן' לכן נראה לי שאף הן על צפסח להשמע ולהרוג' וכן צפסח שהיו משהיגדות לפרעה צמנרים' וכן צמטכה הגזירה הימה מאד עליהן'. גבי מנה יש מוקשה למה לי היקשא' דכל שינו צנל מחלל חמץ ישנו צקוס אכול מנה חיפוק ליה מעטס שהן היו צחאמו הגס ואין דמשום האו טעמא לא מתיצא אלל מדרענן אי לאו שהיקשא ורצינו יוסף איש ירושלים מירך דסקלא דעתך למיפטרנה מגזירה שזה דט"ו ט"ז דגמ' הסוכות כדפי' פרק אלו עוצרין (פסחים נג: ד"ה סלקא'): (ב) וזומר על הנסים צמפלה וזהו דלאה ויש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (צרכות לה.) לעולם לא ישאל אדם תרכיז לא צג' ראשונות ולא צג' צרכות אחרונות ושטות הוא שזה טעמה לא היו אלל מתפללן בלשון יחיד אלל

בשבל הצינור שרי אלל נראה שאלל לאומרו מעטס אחר משום דלמרו חכמים (פסחים ק"ז: ד"ה סלקא'): דכל דבר דהוי אלל צלנצה תקנו צלנצה וצדבר דהודאה הוי לשעבר ומשום הכי תקנו צה על הנסים דהוי לשעבר וצלל י"ד לאחר תפלת מעריב אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה ומצדק לפניה ג' צרכות ואחריה צרכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני החיה וזומר ואתה קדוש ואין מתחילין וצא לציון לפי שאין גאולה צלילה ואם מוצאי שצח הוא יאמר והי ועס קודס וכשורזה לקרות פושט את כולה קודס כאגרת אלל לא גולל וקורא כמו ס"ת וצמחר מתפלל שמועה עשרה צרכות ואומר על הנסים צהודאה ואין אומר כשם לכל הצרכה אינה אלל לשעבר וא"כ אין לומר צה דבר שלנצה ואחר כך אומר קדיש עד דלמדין ואותו ס"ת וקורא שלשה גברי פרשת ויצא עמלק אע"פ שאין צה אלל ט' פסוקים ואין מחזיר הספר תורה וצקומו אלל ואותו צידי עד שרצה את המגילה ומצדק עליה כאשר עשה צלילה כדפירש' צפנים ואחר כך אומר תהלה וצא לציון ואין אומרים למנחם משום דכתיב צה צרה ולרה צפורים וכן אין נופלים על פניהם צ"ד ועט"ו משום דכתיב ימי משחה ושמתה ואומר (ה'ה'ס נג) למנחם על אילת השחר' (ז) משום דכתיב צה מפלה לעובדי כוכבים וכן צליל ארבעה עשר ואומר פטוס הקטורת וכל הסדר כמו צחול: פורים' שחל להיות בשבת. דווקא צצנת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרצה אלל צחול א"כ שהיו קורין המגילה וטפי איכא פסוקמי ניסא: מאי אריא פורים אפילו י"ט נמי. נראה לי דה"פ מאי אריא פורים דאין דורשין צ מוקדס לכן שלשים יוס דמשום הכי' לדרוש צו ציוס אפילו צידי דרשין צו ציוס כדתינא (לקמן נג) וצדבר משום את מועדי ה' וכו': חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. אומר ר"י דאף על גב דלמדך וצג צלילה חוזר ומצדק אחר מוס ציוס דעיקר פסוקמי ניסא: חייב אדם לקרייה דתימא וקרא נמי משמע צן דכתיב ויללה ולא דומיה לי כלומר אף על גב דקורא ציוס חייב לקרות צלילה ופסוקמי הוי ציממא ציון שהיכו והתכווה תחילה וצג עיקר המעורה ציממא א"ר כדלמר לקמן (דף ט"ז) דאלל אכלה צלילה לא יא' י"ט והכי נמי משמע מדכתיב מוכרים ועששים ואיתקס וצירה לעשייה' (ז) מה עיקר עשייה ציממא אף וצירה כן: ויעצירה

ליקוטי רש"י

שאף הן היו באותו הגב. פירש רשב"ם' שעיקר הגב הנה על ידן צפורים על ידי אסתר צמטכה על ידי יהודית צפסח צמכות דקציות צצחאמו הדור נגאלו' וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן' לכן נראה לי שאף הן על צפסח להשמע ולהרוג' וכן צפסח שהיו משהיגדות לפרעה צמנרים' וכן צמטכה הגזירה הימה מאד עליהן'. גבי מנה יש מוקשה למה לי היקשא' דכל שינו צנל מחלל חמץ ישנו צקוס אכול מנה חיפוק ליה מעטס שהן היו צחאמו הגס ואין דמשום האו טעמא לא מתיצא אלל מדרענן אי לאו שהיקשא ורצינו יוסף איש ירושלים מירך דסקלא דעתך למיפטרנה מגזירה שזה דט"ו ט"ז דגמ' הסוכות כדפי' פרק אלו עוצרין (פסחים נג: ד"ה סלקא'): (ב) וזומר על הנסים צמפלה וזהו דלאה ויש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (צרכות לה.) לעולם לא ישאל אדם תרכיז לא צג' ראשונות ולא צג' צרכות אחרונות ושטות הוא שזה טעמה לא היו אלל מתפללן בלשון יחיד אלל

חומה קודם והתום' כתבו ע"ו ואינו כן בחומים מדויקים כתיב בוי ואל קרי ב'א' וט"ס הוא בדברי התום' אלא כתיב ב'א' ולו קרינן בוי וסבי הוא ודאי דבע"כ' לו בוי קרינן דהא ביש לו חומה מיירי קרא מיהו קשה לי כיון דקרא לא לחוד כתיב מכל למידרש ללא ממש אע"פ שאין לו עכשיו הא לא ב'א' משמע נמי כלו בוי ופירושו יש לו כדאמרינן צפ"ו דסוטה וכל היבא דכתיב ב'א' לא הוא אלא מעתה בכל זרתם לא זר דכתבן ב'א' ה"ג לא הוא וכו' ה"ג והא כתיב ואלאך פניו הושיעם אלא ל"א משמע הכי ומשמע הכי וכו' אלמא לא ב'א' נמי משמע כלו בוי וי"ל דאע"ג דלא ב'א' משמע נמי כלו בוי מ"מ היבא דאפשר למידרש דלא ממש נמי במשמע דרשינן ליה דלא איתא דלאו דלרשה איתא כיון דאיבא למיטעי לא הו' כתב רחמנא ב'א' אלא בוי וכו' ג' פ' לקמן (דף ח) גבי טהור מפריעה ופריעה דמיעקרא א"ג י"ל לשון תורה בלחוד ולשון נביאי בלחוד וכו' ג' פ' התום' ב"ה (דף יג) גבי מנוחרת הפסח מ"מ תירץ הראשון ג"ל עיקר ולקמן בפירקין (דף י) אכתוב עוד בזה :

לר"ך ואינו פירש"י מערי בנימין הן כדכתיב ונבי אלפעל וגו' הוא צנה את אונו ואת לוד ונס' ד"ה מייחסו על שצט בנימין ובערבין תנן תרי מנייהו דקא' מני לוד ואינו אלל ערי חומה שאין נוהגו' אלא מיימות יהושע בן נון ולפי שחומותיהן גיראות חדשים החקק ריב"ל להעיד שבכלל מוקפו' חומה הן. הגה מה שפי' דבערבין תנן תרתי מנייהו לא דק דלא תנן התם אלא אונו לחוד אבל לוד לא תנן והתום' הקשה בשם הר"א דאמאי אינטרדיק לי' לריב"ל לאשמעוניה דאונו מוקף חומה מיימות יהושע בן נון הא משנה שלימה הוא ותי' דלגז לוד וגו' הארשים תני אונו בהדי' ואינו תמה ורש"י ותום' דמאי ענין אונו דהבא לשל אונו דמתני'. דהא הני דהכא מערי בנימין הן מדפרדיק עלה והא אלפעל בניניהו שהי' משבט בנימין וכדפירש"י ואילו אונו דמתני' מערי יהודה מיירי כמו שאכתוב בסמוך וביותר חגי תמה על התום' שהקשו עוד אהא דפרדיק והא אלפעל בניניהו דאמאי לא פריך צפ"ט דערכין כה"ג דמאי ענין זה ליה דהתם חשיב לאונו מערי יהודה ומה ענין אלפעל שהי' משבט בנימין לבנות ערי' זיהודה אבל הכא מוקשה שפיר דע"כ ריב"ל דקמ"ל דאונו מוקף חומה מיימות יהושע בן נון לאו מערי יהודה איירי דמאי קמ"ל הא משנה שלימה היא אלא משל בנימין איירי מש"ה פריך שפיר והני יהושע בניניהו והא אלפעל בניניהו גם מה שתיירו התום' דהתם לא תנן אלא אונו והי' יודע דמני לשנויי תרי אונו הוא אבל הכא דהוי ג' בשלשתן לא שייך למימר שהן כפולות הגה מולבד שלא דקו במה שפי' דהכא הוי ג' דבקרא ליתא אלא ב' בלבד שהן לוד ואינו והל"ל צב"ל לא שייך למימר שהן כפולות וגם עיקר דבריהם ליתא שהרי לרבא התם בערבין מנינו אפילו ה' כפולות כמ"ש בסמוך ולמאי דפי' ריב"ל דשמעתין לא ס"ל כרבא דהתם דהכי תנן התם עירבין (דף לב ע"א) וחלו הן בתי ערי חומה ג' חרות של שני בתים מוקפות חומה מיימות יהושע בן נון בגון קלרה הישנה של צפורי וחקרה של גוש חלב וירפ"ה הישיבה וגמלא וגדוד וחדיד ואונה וירושלים וכן כיוולא בהן ובגמ' תני גמלא בגליל וגדוד בעבר הירדן וחדיד ואונה וירושלים זיהודא ואמר מאי קאמר אמר אביי ה"ק עד גמלא בגליל עד גדוד בעבר הירדן וחדיד ואונ' וירושלים זיהוד' רבא אמ' ה"ק גמלא בגליל לאפוקי גמלא דשאר ארצות דלא וגדוד בעבר הירדן לאפוקי גדוד דשאר ארצות דלא אייך דלא איבא דכוותיהו לא מינטרדיק לי' והא לברי רבא ז"ל ג"כ גבי גדוד ואונה דהיינו אונה וירושלים זיהודה דתני בבביתא היינו נמי לאפוקי אונה ואייך דשאר ארצות אלמא אונו דרבי יהושע צ"ל דמיירי נוש' שאר ארצות דהיינו משל בנימין לאו מוקפת חומה מיימות יב"ג היא וע"כ ריב"ל מפרש להאי ברייתא כאבוי' וא"כ טובא קמ"ל לאפוקי מדרבא עוד יש לי לומר דאונו דקרא ודריב"ל דגרסינן אונו בוי' לחוד והאיא דערכין דגרסינן אונו בה"א לחוד והוא משל יהודה ואידך משל בנימין ולפי"ה הא דריב"ל ניחא אפי' למאי דמפרש רבא ואין לי להאריך יותר בזה :

לר"ך ע"א נשים חייבות במקרא מגילה. ופי' התום' דחייבו' ומוציאו' אנשים י"ח מדלא אמר לשמוע מקרא מגילה וה"ג משמע בערבין (דף ג) דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה לאתווי נשים משמע דמוציאות אפילו אנשים והקש' תום' הא בתוספתא תני בהדיא דטעמיהו אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו ואגדרוגיגוס מוציא את מינו ולא שא"מ ופיטת' דלא עדיפא אשה מאגדרוגיגוס וכן פסק הלכות גדולות דאשה מוציאה מינה ולא אנשים ומסיק התוספות דסד"א דלא יועיל קריאתן אפי' להוציא הנשים קמ"ל דהכל חייבים בשמייעא נשים עבדים וקטנים. מ"מ ק"ל דהא גופי' טעמא בעי מ"מ אי' מוציאה

לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ומוקי לה כראב"ז דהכא דאמר אע"פ שאין לו חומה עכשיו ופירש"י התם כל מנות הללו הנוהגות בערי חומה שילוח מטרע וקריאת מגילה בט"ו וכו' מפי' משמע דלמ"ד לא קידשה לעתיד אין קורין המגילה בט"ו אע"פ שהיתה מוקפת חומה מיימות יהושע בן נון אי לא קידשו בקדושה ב' של עורא וה"ה אם קידשו אלא שאין להם חומה עכשיו. וק"ל דלקמן (דף ה) אמר רבי זר ארביסר הוי פריך והא רבי בטבריא הו' וטבריא מוקף חומה מיימות יהושע בן נון והאי והשתא אע"ג דצפ"ק דחולין (דף ז) אמר רבי הו' בית שאן משום שלא קידשה עורא וס"ל דקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבוא מכל מוקף קדוש ב' ס"ל לרבי דלא בטלה מדהתיר בית שאן לבד מכלל דשאר א"י שקידשו עולי' בכל בקדושתן קיימו לענין כל המלות הנוהגות בארץ דקדושה ב' לא בטלה בזמן הזה כדפירש"י התם מ"מ ק"ל היאך פריך בפשיטות כ"כ והא רבי בטבריא הו' ומ"ל דטבריא נתקדש' בקדושה ב' לזין ערי חומ' ועוד דלפ"ה דטבריא נתקדשה בקדושה ב' לענין ערי חומה הא כיון דרבי ס"ל דקדושה א' בטלה א"כ קריאת מגילה בט"ו בקדושה ב' תליא לא ה"ל להקשו' אליבא דרבי וטבריא מוקפת חומה מיימות יהושע בן נון והאי הא לרבי קריאת ט"ו לא תליא אלא במוקפות חומה זימי עורא בקדושה ב' ולא בקדושה ראשונה של יהושע בן נון ועוד הא טבריא ודאי אין לו קדושת ערי חומה לכ"ד דאמר התם סביב פרט לטבריא שימה חומתה ולפירש"י קריאת ט"ו בקדושת ערי חומה תליא והא בלא הא לא בני ועק"ל דאמר לקמן דחוקי' קרי בטבריא ורב אחא בהול' צ"ד וט"ו מספקא להו אי מוקפות חומה מיימות יהושע בן נון האו לא וכו' מוקפת חומה הן מאי הו' למ"ד קדושה ב' נמי בטלה בזמן הזה והא רוב פוסקים פסקו כן וגם איך קורין בזמן הזה בט"ו במוקפות חומה לפי"ו ועוד הרבה עיירות ב"א' אין מוקפות חומה עכשיו ואפי"ה קורין בט"ו הואיל והיו מוקפות חומה זימות יהושע בן נון והא לא מהני למ"ד לא קידשה לעתיד לבוא הואיל ואין לו חומה השתא ועק"ל מעיקר תקנתן דמ"ט תלי קריאת מגילה במוקפות חומה זימי יהושע בן נון ולא במוקפות חומה זימי הגם הוא כדי לחלוק כבוד לא' שהיתה חרבה זימי הגם שלא תהא נידונה כפרזים כדאמר בירושלמי וכו' ש המפרשי' והשת' מאי הועילו בתקנתם כמה שתלו זימי יהושע למ"ד לא קידשה לעתיד לבוא הא מ"מ נידונה כפרזים כיון שלא הי' להם חומה בשעת הגם ועוד אפי' הי' להם חומה לא מהני למ"ד לא קידשה לעתיד לבוא כיון דבשעת הגם שהי' לאחר גלות הארץ כבר בטלה קדושה ראשונה וקרא קאמר ע"כ יהודים הפרזים עושין את יום י"ד וגומר משמע אבל מוקפות חומה בשעת הגם שהיו זין קדושה ראשונה לשניה עושין ט"ו ולפירש"י הא לא אפשר כיון דבאותו זמן בטל' קדושת ערי חומה לגמרי ואין סבר' לומר דלמ"ד לא קידשה לעתיד לבוא ס"ל כריב"ק דלעיל דתלי קריאת ט"ו במוקפת חומה מיימות אחשורוש וכ"ש למאי דהסכימו רוב מפרשי' דמוקפו' חומה מיימות יהושע בן נון אפי' של ח"ל קורין בט"ו דאי אפשר לומר דשל א"ל למ"ד לא קידשה לעתיד לבוא קורין צ"ד וכו' אפי' מגרע גרע משל ח"ל שלא קידשה לכ"ע מעולם הילכך נ"ל דקריאת מגילה בט"ו לאו בקדושת חומה כקדושת א"י תליא אלא כל שהיתה מוקפת חומה מיימות יהושע בן נון וקורין בט"ו והאי דקאמר לקמן מוקפת חומה מיימות יהושע בן נון כל המלות הללו נוהגות זו ויהיב טעמא דקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבוא משמע אי לא קידשה לא אשאר מנות קאי דתלינהו רחמנ' בערי חומה ולא אקריאת מגילה דלא תליא בהכי וכדפי' והא דכרך שחרב ולבסוף ישב דשמעתין ה"פ דדאי למאי דס"ד דחרבה חומתה קאמר בע"כ לא מיירי ריב"ל לענין קריאת מגילה דלא תליא לבע"כ במוקפת חומה עכשיו אלא כיון שהיתה מוקפת חומה זימות יהושע בן נון סגי אע"פ שאין לו עכשיו ואפילו למ"ד לא קידשה לעתיד לבוא ואין ענין הא לראב"ז דאין לו חומה דס"ל קידשה לעתיד לבוא לענין קריאת מגילה בט"ו וריב"ל דבעי ולבסוף ישב בע"כ לענין עיר בתי ערי חומה וכיוצא בן דתלה רחמנא בקדושת חומה מש"ה פריך עליה מהא דראב"ז דא"ל לאח"כ ישב ומסיק מאי חרב שחרב מעשרה בטלנין ומהשתא לא מיירי מבתי ערי חומה דלא תלה בהכי ובע"כ מקריאת מגילה איירי דתליא בעשרה בטלנין והרי"ף כתב כרך שהי' מוקף מיימות יהושע בן נון אע"פ שאין לו עכשיו קורין בט"ו דתניא ר"א' א אשר לו חומה וכו' הא דמייתי הא דר"א צ"ל לאו משום דקריאת ט"ו בקדושת חומה תליא אלא משום הואיל ומ"ל הגמ' בשמעתין אהא מיימרא דריב"ל נקט לה נמי הכא: **א**שר' לוא חומה אע"פ שאין לו עכשיו. צפ"ט דערכין (דף לב) פירש"י לוא כתיב משמע לא ומשמע לו כלומר אין לו עכשיו והי' לו

מדרבנן וה'ל גבי נשים ב' דרבנן ולא מוסיף אשה את הנשים ולא היו אכלם רק חד דרבנן אלא שלפ"ל לא א"ש האי דהכלב כשרים דאחי לאחוי נשים וע"כ אינו אלא להוסיף את הנשים דכוותיהו י"ח אבל לא הנשים והשתא תקשי לך פשיטא ויהיבתי תיתי לומר שאינן מוסיפות את הנשים י"ח ולפ"ל ל"ל כדפי ובלא"ה סברת התוס' הא דתרי דרבנן אינו מוסיף את חד דרבנן אינו לרבני סבל ולא כ'ע שווים דבדר ובמ"ש שם :

אן היו צאותו הנם . הק' תוס' למה לי הקפא דכל שיטנו בבל תחבל חמין ישנו בקום אכול מזה תיפוק ליה מטעם שאף הם היו צאותו הנם ותי' ר'י איש ירושלמי דס"ד למיפטר' מגז"ש דט"ו ט"ו דח' הסוכות וכו'. וק"ל דבספ"ב דסוכה (דף כח) פריך למה לי הארזי לכוזיא את הנשים הא מ"ע שה"ג הוא והשתא מה פריך הא אי לאו קרא ה"א דחייבות בסוכה מטעם שאף הם היו צאותו הנם דכי בסוכות הסוכות אינו צ"ל דסוכה דמפטר קרא בדידי אפ"כ נ"ל כתיבין ב' של תוס' דה"ט שאף הם היו צאותו הנם אינו אלא מדרבנן וא"ת מ"ש גבי סוכה דאורייתא נשים פטורות אפי' מדרבנן כדמוכח בריש פרק קמח דסוכה (דף ב) גבי הלני המלכה ואילו גבי מגילה למאי דפי' דלע"ג דאינן חייבים מעיקר חיוב רה"ק אפי' חייבו מדרבנן מטעם שאף הם היו צאותו הנם וי"ל דודאי דבר שחייבו ברה"ק ל"ד לשל תורה לגמרי ולא לשל דברייהם אלא היא מילתא מציע' בין של תורה לשל סופרים תדע דהא איכא מ"ד דס"ל דבספ"ב במגילה לקולא אזלינן כמ"ש לקמן גבי חוקי דקרי צבנרי' בארביסר ובחמיסר משום ספיאק ואילו בדאורייתא ספיאק לחומרא ש"מ דבדר שחייבו ברה"ק אין דינו לגמרי כשל תור' וכיון שכן כ"ש שנתנו עליו חומר דד"ם לחומרא לחיוב את הנשי' מהאי טעמא שאף הם היו צאותו הנם :

סבור מינ' למיקרי' בליליא ולמיתני מתני' דידה ביומא . ונ"ל דלאו למימרא דס"ד לא צריך למיקרי' ביומא דהא חנן לקמן ספ"ב (דף כ) אין קורין את המגילה עד שתנן החמה ותנן נמי כל היום כשר לקריאת המגילה ש"מ שצריך לקרות המגילה ביום אלא הכי ס"ד דמלכד קריאת המגילה ביום צריך לנתני' דידה ביומא אלא לפ"ל לא א"ש דיליף מיקרא דאקרא יומא ולילה כיון דביום נמי צריך לקרותה הרי קיים צו נמי אקרא יום ולילה ואפי' למיתני מתני' דידה ביומא מנ"ל ובע"כ ל"ל דס"ד דאין לקרותה כלל ביום רק במיתני מתני' לחוד סגי ביומא ובכ"ז מקיים לקרא דאקרא ביומא במיתני' דידה ולילה בקריאת' והני מהניתין דלקמן דמגילה כשירה לקרות כל היום ודאך קורין את המגילה עד שתנן החמה בלילה קרא את המגילה בלילה מיירי דלרין לקרותה ביום אבל בקרא בלילה במיתני' דידה סגי ודוק וי"ל דס"ד הא בת"ח הא בע"ה בת"ח דגמיר סגי במיתני' ממתיתא דידה ביומא והא בע"ה דלא גמיר קורא את המגילה ביום והני דספ"ב צ"ע :

בגין דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתני' . ולמוסק' זו משמע שחייב לקרות את המגילה בלילה וחוזר וקורא ביום ונ"ל דהאי קריא' בלילה אינו אלא מדרבנן ואינו עיקר חיוב של רה"ק והרי קרא כתוב והימים הזכה נזכרים ונעשים איתקש זכירה לעש' מה עשירי לומרע לא אף זכירה למפרע לא ונ"ש א"מיינן לקמן רפ"ב (דף יו) דמ"ט הקורא את המגילה למפרע לא יאז ומהאי קישא אמר לעיל דפרזים קורין ב"ד ה"ג איתקש זכירה לעש' מה עש' בלילה לא כדאמרינן לקמן (דף ז) סעודת פורים שאכלה בלילה לא יאז י"ח מ"ע ימי משתה ומשתה כתוב אף זכירה אינו בלילה והני קראי דמיתני' להו בשמעתין לקריאת המגילה בלילה אינו אלא אסמכתא בעלמא ואע"ג דהיו ס"ד למיקרי בלילה ולמיתני מתניתין דידה ביומא מ"מ לא קיימא הכי וכה"ג כתב הרא"ש שם ד"ת דוופר' דקריאה דיומא הוא עיקר משל לילה ואע"ג דמבדק זמן בלילה מ"מ חוזר ומבדק ביום דעיקר קריאה ביום לפי המסקנ' תדע דתנן התם דבר שמוטותו ביום כשר כל היום דבר שמוטותו בלילה כשר כל הלילה ואמרי' בגמ' דבר שמוטותו בלילה כו' לאחוי אכילת פסחי' ולא כרוב"ע דס"ל אכיל' פסחי' עד חלו' ולפ"ל פליג' הייא סתמ' אסתמ' דספ"ה דצחי' (ד"ט) ודשיליה פסחי' (ד"ק) דסתם לן תנא התם כרוב"ע כמ"ש התוס' שם והשתא ל"ל לעשות פלוגתא בין סתמי' הל"ל בלתי מיקרא מגיל' של לילה אחי כשירה כל הלילה דהכי עדיף טפי דשת' לא פליגי סתמי' אהדדי ועוד דהא כולה מכילתין עד היום מיקרא מגילה מיירי א"ז משום שכל הני שכשירים כל היום או כל הלילה דחשיב התם במיתניתין לא חשיב התם מיירי דרבנן אלא כולו איתנהו של תורה ואע"ג דתנן התם כל היום כשר לקריאת המגילה ולקריאת הסלל בין דמגילה

מוסיף הנשים דהא כיון דאף הם היו צאותו הנם דמו לגמרי להנשים וכדאמר בפרק ב' דשבת (דף כ) אשה דאחי מדליקה הוואיל וחייבת בדר חנוכה מה"ט שאף הם היו צאותו הנם וגם מה שמחלקין בין חיוב שמיעה לחיוב קריאה גבי נשים לא נתבדר חילוק זה ובאמת דברי"ג אינו נראה להרבה גופתיים וסבירי שהנשים מוסיפות י"ח הנשים ונפשטו לשמעתא דנ"ס ערבין ומיהו לפ"ל הא תוספתא דאחי קשיא ול"ג דודאי נשים חייבות בקריאה באנשים מה"ט שאף הם היו צאותו הנם דאין טעם לחלק בין קריאה לשמיעה ואפי"ה אין מוסיפות אנשים בדברי התוספתא וטעמא דמילתא כ"ל משום דודאי ה"ט שאף הם היו צאותו הנם מה"ט לא מהני לחיוב נשים וכמ"ש התוס' דאל"כ גבי מזה הקפא דכל שיטנו בבל תחבל חמין ישנו בקום אכול מזה לחייב נשים למה לי תיפוק ליה משום שאף הם היו צאותו הנם וכמ"ש לקמן וכיון שכן י"ל כיון דאסתר באמרה לכ"ע ברות הקודש לקרותה כדאמרינן לקמן על דודאי לענין של תורה באמרה כיון דאל אחד אמרין מפי אדון כל המעשי' צ"ה באנשים באמרה חייבה ולא לנשים אלא מדרבנן תיקנו והוסיפו לחייב נשים נמי כמו שתיקנו והוסיפו על מה שנאמר ברה"ק לקרות ולא לכתוב לשמואל כדאמרינן לקמן ואפי"ה תנן קראה על פה לא יאז והיינו מדרבנן וכמ"ש שם וכו' דכוותי' וכיון דעיקר חיוב מיקרא מגיל' נשתי' ברה"ק ליתא אלא מהספ"ב חכמים ע"כ אינו אלא לחומרא ולא להקל להוסיף את האנשים י"ח דהא מעיקר חיוב של רה"ק אינן מחויבות בדבר וא"א ליה להוסיף את הנשים המחויבות מעיקר רה"ק והשתא ניחא דהאי דתוספתא דטומוס' אינו מוסיף אפי' את מינו דדילמא הקורא אשה והשומע איש וכן אנדרוגינוס אינו מוסיף את שאינו מינו דהיינו איש דילמ' אשה הוא ואין אשה שאינ' מחויבת אלא מדרבנן דקלמ' חייבה מוסיף לאיש דאלי' חיוב' מעיקר רה"ק ומהשתא בע"כ מתניתין דלקמן דהכל כשרים לקרות המגילה דאמרינן לאחוי נשים איתאי דהיינו להוסיף נשים דכדחייבו ולא אנשים אלא סיפא דקתני חוק ונחש' דמשמע דקטן אפילו נשים אינו מוסיף ור"י דמכשיר התם כקטן ונשמע שם בגמ' דמכשיר אינו באנשים אלא דודאי טעמא צני' וס' יתבאר ויש לעיין אי מהני ה"ט שאף הם היו צאותו הנם לחייב נמי לאנשים מדרבנן ונלכד עיקר חיובן של רה"ק או לא ול"ד לנשים שאין חיובן מעיקר חיוב של רה"ק חייבוהו רבנן מה"ט מיהא אבל אנשים דבלא"ה חל עליהם עיקר חיוב של רה"ק לא הוסיפו רבנן לחייבוהו מה"ט ונ"מ אם אין כאן אלא אשה הוודעת לקרות את המגילה ויש כאן איש שאין יודע לקרות המגילה ולא לענות אחרי' מה שהיא אומרת כגון שהיא אלא אם חייב מ"מ לשמוע מוננה מיקרא מגיל' דאחי אומרת מלכד חיוב של רה"ק חל נמי עליהם מדרבנן כיון אשה חייב לשמוע מוננה כדי ללאת מיהא מחיוב דרבנן אע"ג שאין יולא ע"י שמיעה זו מעיקר חיוב של רה"ק ואי אומרת דאינו חל עליו חיוב דרבנן א"ל לשמוע מיהא כיון שא"ל לו ללאת ע"י שמיעה זו מעיקר חיוב של רה"ק ומסתבר לי דחייב לשמוע מוננה דחל עליו חיובא דרבניהם כיון לאשה ובכ"ז ניחא לי האי דהכל כשרים לקרות המגילה דאחא לאחוי נשים וילדברי התוס' שפי' דאחא לאחוי דאשה מוסיף אשה י"ח דס"ד שלא יועיל קריאתה בין להוסיף נשים ק"ל מהיבתי תיתי לומר כן כיון דכל הנשים שוות בחיובן בין למאי דפי' תוס' דחייבין בשמיעה ולא בקריאה בין למאי דפי' דחייבין מדבריהם ולא מעיקר חיובא של רה"ק ולפי מה שפי' אחי שפי' דאחא לאחוי נשים שמוסיף' אנשים מחיוב' דדבריהם שיש על אנשי' כמו על הנשים וכה"ג דפי' וקמ"ל דלא גרינן דאשה לא תוסיף איש דילמא אחי למוסרך להוסיף י"ח במקום שיש איש שידע לקרות ולהוסיף י"ח עיקר קריאה של רה"ק קמ"ל דלא גרינן הא חטו הא . עוד אני אומר למאי דכתבו תוס' לקמן בפ"ב דהא דתנן הכל כשרים לקרות את המגילה חוק ומחש' דמיירי דקטן שהגיע לחינוך דהיו בדר חיוב מדרבנן ואפי"ה אינו מוסיף י"ח הגדול אע"ג דכל עצמו של קריאת המגילה אינו אלא מדרבנן משום דלגבי קטן ה"ל תרי דרבנן דהא אינו חייב במגילת אלא מדרבנן ומגילה דרבנן ולא אחי ב' דרבנן ומוסיף לגדול שאינו אלא חד דרבנן דמגילה אינו אלא מדרבנן דהא גדול חייב בכל המצות מה"ט וכו' י"ל דהיינו טעמו דאשה אינה מוסיף' את האיש במקרא מגילה דהא נשים פטורות ומגילת עשה שה"ג אפי' בשל דבריהם כדאמר בסוכה (דף לח) גבי הלל מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהם מה שהם אומרים אע"ג דהלל אינו אלא מדרבנן אפי"ה אשה פטורה הוואיל והיו מ"ע שה"ג אלא דמיקרא מגילה חייבות אע"ג דהיו מ"ע שה"ג מטעם שאף הם היו צאותו הנם והאי טעמא לא סגי אלא מדרבנן ולא מה"ט כדמוכח האי דמגילה ומגילה עומה אינם אלא

דספרים אין אומרין כלל בטורים משום שקרייטה סייס
 בליגה, הרי שבמלות קריאה המגילה נכללה ניכ מלת
 קריאה הכלל, וככלל נשים פסוקות, ועיכ אין נשים
 מויליאות אנשים המתייבין בקריאה כלל שיולאין סיי קריאה
 המגילה, ולפי אשי לרפת הכפיץ אין זה אלא בקריאה
 היום, אבל בקריאה המגילה בליגה שאז אין חיוב קריאה
 כלל שחיוב כלל אינו אלא ביום כדילפינן במגילה שם
 וקריאה המגילה בליגה אינה אלא משום פרטותא ניסא, בזה
 נשים מויליאות אנשים שחיובן אינו שם :

שלמלחמה חובט הכל יולאין הוא משום מלת מלחמה ולא
 מטעם כניש א"י, ולדידיה גס כניש נטוון כמלחמה חובה
 וגם מלחמה עמלק ככלל, וכיון שסיל שניש נטוון כמחית
 עמלק נטוון ניכ בזכירה של מחיט, ועיכ סיל שניש
 מויליאות אנשים במקרא מגילה משום שחיוב נשים והאנשים שזה
 בזה, שיולא חדרבינו שמה שמתקון האחרונים אס נשים מייבט
 בקריאה סי וכו' תלוי במחלוקת הרמב"ם והרמב"ם וכמו שנת' :
 (ט) **עוד** אפשר לי לומר בטעם הרמב"ם שאין נשים מויליאות
 אנשים לפיט דריאה בגמי (ר' יוד) דפת רנכ"י

סימן כג.

א.

נאמר דגם מקלטה מסה קרויה נבלה, דמה לי קטלה כולט
 או קטלה פלגה, וישו' רמב"ם פיר מהי מיא ביי שכתב
 ניכ כפי דהא דילפינן בער מן הוא מקרא דבאר בשדה
 פרשה דמה לי נפרשה מקלטה או נפרשה כולט ישרש, ואיכ
 אף אין נאמר לשני נבלה כן, וזמאלי לא הו בער הפרשה
 מן הו נבלה :

(ב) **ויקרא** נראה דהטעם הוא כיון דבקרא דלא פאכלט כל
 נבלה כחוב לגר אחר בעפרין מתנגה או מחר
 לנכרי הרי דגלטה פורה מה היא נבלה מה שהיא ראוי
 לגר, פלריך שגלטה מהי גרמח לה שסבי מותרת לגר
 ובגלוי אינה נקראת נבלה, וכמו דאמריק נפלמח לענין
 חיבות האכילה דמה שאינה ראוי לגר אינה קרויה נבלה
 לענין טרוטה, דהי ילפינן מקרא ד, ואכלהי דלא הו אכילה
 אלא איכ ראוי לגר, והכי לענין טוס דין נבלה היא
 ולפינן משמעות הקרא דלגר אחר בעפרין דאינה נבלה רק
 אם היא מותרת לגר זה ברור, מטעה כיון שאמר ובאר מן
 הו אסריס לביי, כמו שמוכח בסוים הער והרופס דגם
 בער מהי אסור לביי וכמוש דרמב"ם בגל' מלכיס, איכ
 כיון שאין בער הפרשה מהי ראוי לגר פ"כ אין בזה משום
 איסור נבלה, דנבלה אינה אלא מה שראוי לגר :

ובזה מטוים היסד הכתובים דנבלה כפי לגר אחר
 בעפרין מתנגה, ובקרא דבאר בשדה פרשה כפי
 לכלב השליכון אוטו, ובייטו משום דנבלה אינה אלא מה
 שראוי לגר אבל קרא דבאר בשדה מייר גס כבאר מהי
 כדריש רייו בפס"ג (ק"ב ב'), שזה אסור גס לבן נח ועיכ
 כפי רק היתיר לכלבים השליכון אוטו :

(ג) **מעתה** נראה לי לסיק דאם היינו יטלים למחא בער
 הפרשה מן הו שבי לא ה' מלווה על זה

או באמת נס כבאר הפרשה מן הו י' דין נבלה:

ודגה בחילין (ק"ב א') מייטו ברייתא אנבחהי ב"ג
 מחבר על הסמאים כטבורים וישראל אינו מחבר
 אלא על הסבורין בלבד, איכ דאמרי טבורה ור"מ וא"ד
 טבורין ורכנן טכ"ל בגמי, וזמור אפי דכי מרי לישי אינן
 חלוקין במשמשות הברייתא לבד אי ר"מ או כרבנן, אבל
 לרמתי סס חלוקין בטיקור הדבר אס גס לר"מ גס ב"ג
 אינו מלווה אלא על כהמס שטורה בלבד, וע"ד טבורין
 וכרבנן סיל דלר"מ באמת גס ב"ג אינו מלווה אלא על
 כהמס טבורה בלבד, ואי אפשר לאוקמי ברייתא זו רק
 כרבנן, וטעמא דמילתא דלרבנן ב"ג מלווה על הסמאים
 כטבורין אף דישאל אינו מלווה רק על הטבורין ולר"מ אין
 הבדל בין ביי לישראל הוא, משום דלרבנן פיקר הפסס
 דישאל אינן מלווין על הסמאין הוא משום דכל שאין שבו
 מותר אין אמת מלווה על אבריו, וכיו לרבנן, אבל לר"מ דלא
 מותר שפיר מלווה על אבריו, וכיו לרבנן, אבל לר"מ דלא
 דריש זה כלל רמא סיל דאף הו וסוף דאין מלווין על
 בערס מימ אינן מלווין על איברס ולא תלי זכיו כלל, איכ
 מיל' להחמיר דב"ג יסי מלווה גס על חי וסוף דמיש
 מישאל

(א) **דבמי' בפתחה** להי שמיסה הקשה לרימ דסי'ל
 דאכמהיח אינו טובג בחי' וסוף ופיכ יסי'
 מותר לרימ לתלוש בער מחיים ולאכול לדמה ריבויא
 דליכא עשה שאי, ובאמת הקופיח היא לכייס כיון דרימ
 יליף לה מהא דכתיב וחכתה מנקרק ומלאך איכ מוכח
 דלרדי' גס עשה שאי' ליתא בחי' ובטוף, ומה שרצה חכס
 אחר לומר כיון דרימ ס"ל דיש שמיסה לעוף מהיט עיכ
 דנסיק ליה מהיקשא דזאת תורת כהמסה והטוף או מקרא
 דכאשר לויטיך, איכ לענין זה נמי ילמוד דמה כהמסה איכא
 עשה שאי' הימ בחי' ובטוף, אין זה כלום, דאיכ ילמוד
 נמי מכה היקש זה דאיכא גס לאו דאכמהיח ומיש דווקא
 עשה שאי' לבד והא אין היקש למחלה וכמיש כהמס' בוכחם
 (ס"ט ב') ריה וכי יסיש, אלא עיכ אף דהוקש טוף
 לכמה היינו דמה דלא נכתב בקרא להדיא לסיק, ובייטו
 דמי שמיסה שסס הלחמ או לענין שמיסה מטהרה מדי
 נבלה דיליף רימ סס בוכחם מכה היקש זה, אבל דבר
 שנאמר בכחי קרא גוסא ופרט דווקא בקר ולאן למטע חי'
 וסוף אין נלמוד ממנו גס לענין טוף, ואס אנבחהי שנאמר
 השמא ואשפיכ מדסמכה פורה לקרא דוחכתה אמרינן דווקא
 בקר זאל, איכ קיז האי קרא דוחכתה נוסיה ודאי לא
 ניהר לענין חי' וסוף, וקושיט הפרמיג בחקוהס עומדת
 ושאלתו פלוטה :

ויקרא דמסתפיחא הייתי לומר דבר חדש והוא דמליט
 בחילין (ק"כח ב') דילפינן דאכר מן הו ממתא

מקרא דוכי ימות מן הכהמס, הרי דגם אכר יתחלס מן
 הו ניכ משום מה דהאי אכר מה הוא ואין לו עוד חיות,
 אלא דסס אמרינן עוד דבער הפרשה מחמתיה אינו ממתא
 משום דכעינן דווחי דמיחה שאיכ עוסה חליטין, ובייטו
 משום דכתיב וכי ימות מן הכהמס דכעינן שחקלס כהמה
 חמות וכל שטוסה חליטין לא מתה אף מקלטה דהא יטוב
 בערה עליה ושטס חליטין, אולם כיו לגבי טומאה נבלה
 דכתיב וכי ימות מן הכהמה דחלי טומאה נבלה כמיחה
 כהמה וכל שטוסה חליטין אין זה מיחה כהמה אף כמיחה
 דלורה כהמה לא חסרה כלום וקרא דווקא כהמה הלי.
 ולפי' נחוי אגן לענין איסור אכילה נבלה דקרא סחמא
 כחוב לא האכלט כל נבלה ולא תלי כלל איסור נבלה כמיחה
 בעמה דווקא, איכ כבאר הפרשה מן הו כיון דאין לו עוד
 חיות וכנבלה דמיח מגלן דליס עליה דין נבלה ולא יסי איסור
 מטעם אכילה נבלה, וזמאלי לא נאמר דמה דאמר קרא לא
 האכלט כל נבלה הוא לאו דווקא כמיחה כל הכהמה דגם
 כמיחה מקלטה נבלה מיקרי וברי לגבי טומאה אי לאו קרא
 דוכי ימות וכי ה' גס בער הפרשה מן הו ממתא משום
 נבלה אף דכתיב והגוע נבלתה, הרי דגם בער הפרשה מן
 הו ניכ ה' קרוי נבלה, (וישו' חילין ליי אי לענין
 חסוכנן ואי' לכאן) איכ לענין אכילה דנאמר סחמא

הלכות מגילה סימן תרפ"ט

שכז באר הגולה

ו שם בשם כה"ג וכן כתב המרדכי בשם ראב"ה ו' תוספתא, כתבה הרא"ש בפרק קמא דמגילה ז' ארבות חיים ט שם י טור בשם הירושלמי

השומע ממנו (ג) [ג] לא יצא. (ז) **ויש אומרים שהנשים אינם מוציאות את האנשים:** הגה (ח) אם האשה קוראה (ג) לעצמה מברכת 'לשמוע מגילה', שאינה חייבת בקריאה (מרדכי פ"ק דמגילה): **ג** (ט) **אנדרוגינוס (י) מוציא מינו, (יא) ולא שאינו מינו. (יב) טומטום ומי שחציו עבד, אפילו מינו (ד) אינו מוציא:** הגה (יג) יש אומרים דאפילו את (ה) עצמו אינו מוציא וצריך לשמוע מאחרים (כ"י): **ד** **"השומע מגילה ממי שהוא מודר הנאה ממנו, (יד) יצא:** ה ***מקום שאין מנין, אם אחד יודע והאחרים אינם יודעים, אחד פוטר את כולם, ואם כולם יודעים, כל אחד קורא (ו) (ט) לעצמו: ו (טז) *מנהג טוב להביא (ז) (י) קטנים וקטנות באר היטב**

שערי תשובה

ואח"כ יקרא לה להוציאה, ואין לעשות כן, אלא הקורא יברך, ע"ש: [ג] לא

מקומות נוהגים שהבתולות והולכות לכ"ה נשים לשמוע המגילה. וקטן שהגיע לחינוך מוציא נשים, וקטן לקטן ואשה לאשה, א"ו. ועיין יד-

אהרן: (ג) **לא יצא.** וי"ח פסק דהשומע מן החרש יצא בדיעבד, וכ"מ בגמרא: (ג) **לעצמה.** ובמדרש הנעלם רות כתב דלא תקרא לעצמה רק תשמע מהאנשים: (ד) **אינו מוציא.** אפילו למ"ד דנשים מוציאות אנשים, זה גרע טפי, עכ"י: (ה) **עצמו אינו מוציא.** היינו למ"ד דנשים אין מוציאות אנשים, כ"י. והבאר-היטב אשר לפני לא דק בכאן, ע"ש: (ו) **לעצמו.** והבי"ח כתב בשם מהר"ל בפשיטות דעריך טפי שיקרא אחד לכולם, וכ"ד המ"א, משום כרבי"ע הדרת מלך, ע"ש: (ז) **קטנים.** ובלבד שלא יביאו קטנים ביותר, שמכלכלים דעת השומעים, מ"א, עיין שלי"ה:

משנה ברורה

ביאור הלכה

משמע דאינו ברחיוב כלל אף לקרות לעצמו, אכן מסכתו בכיתויסוף שכתב דמשום פרסומי ניסא הוא, משמע לכאורה הוא רק לענין להוציא אחרים שהם פקחין, צריכין לשמוע מאיש ששומע באזניו דוקא, עיין שם, משום דהלא אותן אחרים יכולין לקרות לעצמן או להשתדל שיצאין איש אחר שיש לו חוש השמיעה כמותו אבל לא לפוטרו לגמרי מקריאה על-כל-פנים [והלא אף דבעלמא נשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, הכא חייבו אותן מפני שאף הן היו באותו הנס, ואף חרשין היו באותו הנס ולא גרע מהן], ויש בזה אריכות דברים ואין כאן מקום להאריך. אכן לדינא אין נפקא-מינה, דבלאו הכי הלא דעת כמה ראשונים, הרשב"א והרי"א ו' והרשב"י, שגם לאחרים הוא מוציא, וכל-שכן שהוא בעצמו ברחיובא, וגם ברמב"ם יש חילופי גירסאות, וכן הסכימו כמה אחרונים כמו שכתבנו במשנה ברורה, ועל-כן חרש לעצמו בוודאי מחוייב לקרות בעצמו כיון שאינו שומע, ואף אם יקראנו בלא טעמים גם-כן אין קפידא. ולשון ריא"ז קשה קצת, שכתב דיכול לקרות לכתחלה לעצמו, מאי לשון יכולי' בזה, דהלא לכאורה מחוייב לעשות כן: * **מקום שאין מנין.** רבמקום שיש מנין מחוייב לחזור אחר מנין, כדלקמן בסימן תרצ סעיף יח: * **מנהג טוב להביא וכו'.** הנה בוודאי כוונת המחבר הוא דוקא על קטנים שהגיעו לחינוך, דהקטנים ביותר רק

שמכשיר בקטן שהגיע לחינוך שיכול להוציא אחרים בהדלקתו, (יג) והוא הדין לענין קריאת המגילה. ועיין בעיקרי-דינים שכתב בשם סמא דחיי, דבמקום הדחק כשאין שם אנשים בקיאים במקרא מגילה יכול להוציאם קטן שהגיע לחינוך-הוא. **ויש אומרים שהנשים אינם מוציאות וכו'.** ולא דמי לנר-חנוכה, (יג) דשאני מגילה דהוי כמו קריאת התורה, ופסולה מפני כבוד הצבור, ולכן אפילו ליחיד אינה מוציאה משום לא פלוג; וגם (יד) דאפשר דאשה אינה חייבת בקריאה רק לשמוע, וכדלקמיה, ומיקרי שאינה מחוייבת בדבר לגבי איש. אבל אשה מוציאה (טז) את חברתה: **(ח) אם האשה קוראה וכו'.** ועיין במגן-אברהם שמצדד דלא תקרא לעצמה כלל רק תשמע מהאנשים. וכל זה כיש לה ממי לשמוע, (טז) אבל אם אין לה מי שיקרא לפניו, תקרא היא לעצמה במגילה כשרה, ומברכת 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו לשמוע מקרא מגילה' [ח"א]: **ג** (ט) **אנדרוגינוס.** יש לו (יז) זכרות ונקבות: (י) **מוציא מינו.** דאם זה זכר גם זה

זכר, ואם זו נקבה גם זו נקבה; ואם נסבור דהוא כריה בפני עצמו, גם השני כריה בפני עצמו הוא: (יא) **ולא שאינו מינו.** דשמא זה נקבה והשני הוא זכר; ואפילו למאן דאמר דנשים מוציאות האנשים, זה גרע טפי, (יח) דבעינן שהמוציא את אחרים יהיה ניכר אם הוא איש או אשה: (יב) **טומטום וכו' אפילו מינו אינו מוציא.** דשמא זה זכר וזה נקבה [מה שאין כן אנדרוגינוס כולן שוין במנין]. וכן מי שחציו עבד, (יט) לא אתי צד עבדות דידיה ומפיק להאחר שיש בו צד חירות: (יג) **יש אומרים דאפילו את עצמו וכו'.** זה לא קאי אטומטום, רק אחציו עבד וחציו בן-חרוץ, ומשום דלא אתי צד עבדות דידיה ומפיק צד חירות דידיה, וכל זה דוקא לדעה הסוברת דנשים אין מוציאות האנשים, ועבד דומה לאשה: **ד** (יד) **יצא.** דמצוות (כ) לאו ליהנות ניתנו, ולא מקרי הנאה. ועיין לעיל סימן תקפט סעיף ז דשייך לענינו: **ה** (טז) **לעצמו.** דאין היחיד מוציא חבירו אלא בעשרה, ולא דמי לשופר, (כא) דקריאת המגילה הוי כמו תפלה דבעינן עשרה דוקא. והנה הפרי חדש כתב דכל זה הוא רק לענין לכתחלה, (כב) אבל בדיעבד אם נתכוין לפטור חבירו, יצאו אף-על-פי שכולם יודעים. ובמגן-אברהם מצדה עור, דאפילו לכתחלה עדיף שיקרא אחד לכולן משום 'כרבי"ע הדרת מלך', אמנם כאליה רבה וכמטה-יהודא דעתם כהשולחן-ערוך דכל אחד יקרא לעצמו, וכן העתיק בדרך-החיים: **ו** (טז) **מנהג טוב להביא וכו'.** כדי לחנכם במצות פרסומי ניסא. ומטעם זה נוהגין הקהל לקרות אלו הפסוקים בקול רם [כדלקמן בסימן תרצ סעיף יז], שהם עיקר התחלת הנס וסופו, והם: 'איש יהודי', 'ומרדכי יצא', 'ליהודים', 'כי מרדכי', כדי לעורר הקטנים שלא יישנו ויתנו לכם על הקריאה, ומקרינן אותם הפסוקים כדי לחנכם [לבוש]: (יז) **קטנים וקטנות.** ובלבד שלא יביאו קטנים ביותר, שמכלכלין דעת השומעים [מ"א וש"א]:

שער הציון

(יג) דהא כהא תליא, כמו שכתב המגן-אברהם, וכן כתב הגר"א לעיל בסימן תרעה, עיין שם. אכן שארי אחרונים יישבו דעת המחבר שהשמיט כאן דעת בעל העיטור שהעתיקו גבי חנוכה, דבמגילה לא רצה לסמוך עליו, עיין אליה רבה וחמד-משה וש"א: (יג) מגן-אברהם: (יד) הגר"א: (טז) אבל לנשים רבות אין האשה מוציאה, ויולא בהו מילתא [ק"ג בשם התוספות]: (יז) והרין עמו; אחר, דלהדעה ראשונה דהיא העיקרית הנשים חייבות בקריאה, ואף אם נפסוק שאינן מוציאות לאנשים, על-כל-פנים בקריאה חייבות, וכמו שפסק הפרי חדש, ואף אם נפסוק כהיש-אומרים הלא גם-כן מוכח שתוכל לקרוא לעצמה ואך שמברכת 'לשמוע מגילה'. ומה שהביא המגן-אברהם ממדרש הנעלם רות דלא תקרא לעצמה, עיין בחיי-אדם דלא נמצא זה הלשון שם, רק הלשון שהובא בהגר"א בשם הוזהר חדש, ואינו מוכרח דלא תוכל לקרוא בעצמה, ובפרט אם אין לה מי שיקרא לפניו בוודאי תוכל לקרוא בעצמה, וכן מוכח בפריי-מגדים והגר"א: (יז) רמב"ם בהלכות אישות: (יח) בית-יוסף: (יט) ואפילו למאן דאמר דעבדים שאינם משוחררים גם-כן חייבים, חייבין רק בשמיעה כנשים לדעה זו: (כ) גמרא: (כא) מגן-אברהם: (כב) וכן משמע בלבוש, עיין שם:

דמבטל כלי מהיכנו היתה הסתמכותו בזה. ואמנם לא להגם חששו למעשה בזה לדברי התה"ד כמבואר בסדר חליצה ובלבוש וביתר נז"כ השו"ע. (והרי גם המהר"ר ברונא שמובא לפני כן בב"י שם קרא לקביעת הדוכתא „דאין כאן משום תחילת דין אלא כפרתה מקום להיות מזומן לב"ד יעו"ש).

ג) ומהאמור אבוא לדברי שו"ת לבושי מרדכי חאה"ע מהדו"ת סי' ע"ג שהראה לי כתר"ה. הלבושי מרדכי שם כותב להסביר מדידת שאין לקבוע דוכתא בלילה שלפניו עפ"י ד הגמ' בסנהדרין ד' י"א ע"א (שהתה"ד מסמיך דבריו משם) דאיתא דאין מעברין שנים אלא דוקא במזומנים, ופרש"י דהיינו מבערב, משמע דזה מקרי מוכן ומזומן מבעוד יום ולא באותו יום שתרית ולעשות מעשה אחר הצהרים, והא היום הולך אחר הלילה והוא באותו יום, ואף אם לא נילף מעיבור שנה כשאר ילפותא מ"מ צריך לעשות כמו שמצינו כמובן עכ"ל.

ולפענ"ד לא אבין דברי הלבושי מרדכי, דהיכן הוא המשמעות דמבערב הכוונה לפני הלילה, אדרבא מצינו שמבערב הכוונה על לילה ממש, ודי בזה אם נציין להמשנה השלישית דפ"ק דברכות דאיתא: ב"ש אימרים בערב כל אדם יטו ויקראו וכו', ופשוט. ובתה"ד שם רואים בעליל שרצונו להוכיח מההיא דסנהדרין רק זאת לאפוקי משחרית לערב באותו יום ממש, אבל לא לאפוקי גם מהלילה ליום המחרת. ולפלא שלא הזכיר הלבוש"מ ממהר"ר ברונא שמכשיר בהדיא לקבוע דוכתא בלילה, ויעוין מ"ש בזה בס' גנוי חיים להגר"ח פלאגי ז"ל מערכת חליצה אות ה' ואות ל"ה ובספר חגור אפוד מזכרת החליצות אות י"ח עיי"ש (וגם על אותו יום גופא למעשה ישנם מכשירים בשעת הדחק, וכדכבר כתבתי בזה לכת"ר בתשובה אחרת, יעוין לעיל סי' ע"ז) ואכמ"ל יותר.

ד) כתר"ה הראה לי ספר הנדמ"ח מכת"י בשם „גשאל דוד" מהגאון ר"ד אופנהיים ז"ל והצביע לפני במיוחד על התשובה שכחאו"ח סי' ל' שבה השיב להכשיר מגילת אסתר שכתבה אשה, והסב את תשומת לבי לעומת זה להמובא בזה בספר תשובה מאהבה חאו"ח סי' תרצ"א, ושאלני אם אין סתירה מהדברים שנאמרו שם להדברים שנדפסו בנשאל דוד הנ"ל.

והנה כפי שכבר אמרתי לו בקצרה בע"פ אינני רואה כל סתירה בזה, דז"ל התשובה מאהבה שם: הנה זקני אבי אם אמי הרב המפורסם בדורו המנוח מו"ה מאיר פערלס זצלה"ה הביא בחיבורו מגלת אסתר שנדפס בק"ק פראג שנת ת"ע שנשאל מאת הרב הגאון מוהר"ד אופנהיים אב"ד בק"ק הנ"ל במגילת אשר כתבה בתו המפורסמת מ' שרה אשת הרב הגאון מו"ה חיים יונה זצלה"ה אם מותר לקרות באותה המגילה, והאריך דמגילה שכתבה אשה פסולה עכ"ל.

(תצא כ"ה) נאמר רק ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי וגו', ומה ענין לפנייהם לכאן, והו"ל לרבנו החת"ס ז"ל לדון אם „ואמרה" קאי שתאמר כן אל הזקנים, ואם משמעות הדברים היא שהם צריכים לשמוע, ונשאר בצע"ג.

וכתר"ה הציע לפני לתרץ חומר קושייתו עפ"י התרגום אונקלוס שמתרגם זה דכתיב: זנגשה יבמתו אליו „לעיני הזקנים" דהך לעיני ר"ל „לקדם סביא" וכך מתרגם גם היונתן „לקדם חכימא". וא"כ לפי"ז ברור בעיניו דעל יסוד דברי התרגום הוא שלקח לו הח"ס לפרש כאילו גם כאן כתיב „נגד" כההיא דחגיגה, ושמשמע מזה אע"ג דלא שמעו.

והנה עצם תירוצו הוא נכון, אבל לדעתי עדיין לא אפרקינן מהתימא על ההנחה התמוהה של הח"ס כאילו בקרא כתיב „לפניהם" בזמן שאין כל זכר מזה בקרא.

ולכן נראה לי להוסיף על תירוצו ולומר שט"ס קטן מאד נפל בדברי הח"ס בחילוף אות אחת, והיינו שבמקום אות ע' נדפס אות פ', ובכל המקומות שכתוב בדבריו „לפניהם" צ"ל „לעיניהם", ור"ל במ"ש „לעיני הזקנים", וסמך בזה ע"ד התרגום שביאור „לעיני" הוא „לקדם", והיינו „לנגד" כההיא דחגיגה, ובאופן כזה יבואו דברי כתר"ה בישוב דברי הח"ס באופן נפלא, ומיני ומיניה תסתיים שמעתתא דא של הח"ס ז"ל, בדרך הנכון והאמת. (ובעצם ההלכה הוסיף הח"ס שם לבאר דגם בלא"ה כששומע בקול גדול מקרי שמיעה וכך ציין „הנתן פרי" שם שבכזאת העלה גם בתשו' רע"א מהדו"ת סי' ס"ד. וכתר"ה הוסיף לציין לתשו' נפלאה שכתובה בזה גם בספר שו"ת מילי דאבות חלק ג' חה"ע סי' ב' עיי"ש ואכמ"ל).

ב) אודות דברי התה"ד בסי' רכ"א שכותב הטעם דאין קובעין דוכתא לחליצה בשבת משום דמחזי כמחזי ^{אין החכמה} כמחזי ^{במחזי} כותב עליו שאין לו טעם, והב"ח כותב לתרץ דיש לו טעם כעיקר בע"פ האמור בשבת במבטל כלי מהיכנו, והנחן פרי"ו בביאורו שם באות י"ז מאריך להקשות ע"ד הב"ח כיעו"ש. הנה לפענ"ד אני מוסיף תמיהה על כולם שכמדומה שלא עיינו שפיר בגוף דברי התה"ד, שהרי זה לשונו השלם של התה"ד שם: וא"כ אם רוצים לחלוץ באחד בשבת גראה דלא שרי לקבוע מקום בשבת בערב משום דמיחזי כמתקן וכבונה הואיל ומכשירות למצוה וכה"ג אשכחן כמה וכמה גזירות בהלכות שבת עכ"ל, הרי לנו שהתה"ד נוהר בלשונו בזה ודקדק לכתוב שהוא רק משום דמיחזי כמתקן וכבונה בכ"ף הדמיון, וגם הסביר לנו בעצמו המילתא בטעמא בזה, הואיל „ומכשירות למצוה", ור"ל, דבזה שע"י ההומנה נהיה המקום מוכשר ומתוקן לחלוץ, משום זה גופיה לבד, נקרא כבר זה כמתקן וכבונה, והזכיר להסתמך על שבכזאת מצינו „כמה וכמה גזירות בהלכות שבת". וניכר ברור מזה שלא רק על היא

ופירושו של דבר דהגר"מ פערלס ז"ל הוא שהשיב להגר"ד אופנהיים ז"ל דמגילה שכתבה אשה פסולה, ואין מזה איפוא כל סתירה אם אבל הגר"ד אופנהיים לא סבר כן, אלא סבור היה דמגילה שכתבה אשה כשירה, ודלא כהגר"מ פערלס, וכפי שנוכחים באמת לדעת על כך מדברי תשובתו האמורה בספרו גשאל

דרך הנ"ל.

למה שנוכחנו לדעת הוא זה שנידון השאלה היתה על מגילה שכתבה בתו של הגר"ד אופנהיים, ויתכן שבשביל כך פנה גם להגר"מ פערלס שיחיה דעתו על כך הגם שהוא שהיה האב"ד בפראג וארוך בדורו והיינו, בהיות ונוגע היה הדבר על אודות מה שכתבה בתו, ומכיון שהוא בעצמו סבור היה לדינא בזה דמגילה שכתבה אשה כשירה לכן כשכתב הוא דעתו על כך בדברי תשובתו השמיט מלהזכיר שהשאלה היתה בנוגע למה שכתבה בתו, כי אין נפ"מ בכך, וכתב את דעתו לגופה של הלכה זאת אם מגילה שכתבה אשה כשירה או לא, וזוהו חו"ד הגדולה דהאשה כשירה לכתובת המגילה. וכפי שבאמת נוטה כן גם דעת הגאון בעל תשובה מאהבה שם שהיא ג"כ בכזאת, וכדמוסיף לכתוב שם ע"ד הגר"מ פערלס, וז"ל: ובימינו נתחדש ס' ברכי יוסף וצדד להקל כאן ובשירי ברכה, וצ"ע להלכה, ודעתי נוטה לבעל ברכי יוסף עיי"ש בארוכה קצת, גם נלענ"ד ראי' מדהמחבר כאן לא העתיק כ"א עכו"ם ואפיקורוס ולא יתר כותבים שמבוארים בש"ע י"ד סי' רפ"א שפסולים, ומ"ש המג"א סק"ג לכל דבר דינה כס"ת, לאו דוקא אלא לכתובה ולא לכותבה, עכ"פ בדיעבד כשירה ואתיישב עוד בלי נדר אי"ה עכ"ל, ויש להוסיף רק שגם בספרו מחזיק ברכה הוסיף החיד"א ז"ל להאריך ולהוכיח שכשירה המגילה כיעו"ש. ויעוין עוד בשדי חמד מערכת פורים סי' י"ב מה שמביא מעוד כמה גדולי פוסקים שכתבו להכשיר, ובתוך זה מקוגטרס ישן כת"י מאחד מרבני עיהק"ן ירושלים ת"ו משנת התצ"ד, ובמילתא בטעמא, וחתים בה הרב אליהו צבי ז"ל עיי"ש (ויעוין באו"ש פ"א דמגילה ובמרחשת ח"א סי' כ"ב ע"ש היטב).

(ה) ואפריון נמטייה לכת"ר שטרח להשיג ולהמציא לידי הספר מגילת ספר על מגילת אסתר, (נדפס בפראג שנת ת"ע) מהגר"מ פערלס דכשמעיינים בגופן של דברים עומדים על אמתתן.

וזה לשון דבריו:

נשאלתי מאת אמ"ו הגאון המפורסם נשי" הו' בישראל ואב"ד דקהלתינו פראג מוהר"ר דוד אופנהיים נר"ו במגילה אשר כתבה בתו מרת שרה, שהיא אשת היניק וחכים המופלא מוהר"ר חיים יונה בן הגאון מוהר"ר פייבל תאומים נר"ו אב"ד ור"מ דק' פרעמסל והגליל נכד הגאון המופלא בעל קקיון דיונה ג"ע, אם לקרות בצבור מאותה המגילה, או לא, והשבתי שכלי הפעוט כי לא די שאסור לקרות ממנה

בציבור אף גם שצריכה גניזה דשמא ישכח מי כתבה ויבואו לקרות ממנה בציבור, כטע' משום דדברי שלום ואמת כתוב בה כאמת' של תורה לכל הלכותיה, ואיתא בטי"ד ובש"ע סי' רפ"ב סעי' ג' ס"ת שכתבו עבד או אשה או קטן פסול משום דכתיב וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה וכו', ואף שהדרישה רצה להתיר בס"ת והאריך בתשובה, האחרונים חלקו עליו ואמרו דאין דבריו מוכרחים, ופסול לדעת הט"ו אפילו לקרות בו ביחיד משום דשמא יטעו ויבואו לקרות בו בציבור וצריך גניזה, וא"כ היינו נמי במגילה. מ"הו גראה לענ"ד להקל קצת במגילה אם סיוע הוה מסייע איש בהדה, והוא לקוח אצלי מדין האמור בא"ח סי' תרצ"א סעי' ה' ו' אם תפרה בחוטי פשתן פסולה, אם הטיל בה ג' חוטי גידים כשרה וכו' ש"מ דלא צריכה להיות כולה בחומרת ס"ת, א"כ ה"נ אפשר לדמות דכיון שיש בה צד כשרות דגברא סיוע הוה מסייע בהדה כשר, כנ"ל הלכה ולמעשה עכ"ל (יעו"ש מה שמוסיף לפלפל וגם לפרש עפ"י ביאור' דקרא של ותכתוב אסתר המלכה וגו', ואין זה מוסיף למעשה עיי"ש).

אנו רואים בבירור שהגר"מ פערלס הוא שהשיב לפסול, וכי כל יסוד דבריו בזה הוא מפני דבריו שלום ואמת כתוב בה כאמיתה של תורה, ודבר זה היה גם לפני רבנן דמכשרי המה הגר"ד אופנהיים והבעל תשובה מאהבה ודעימייהו, ובכל זאת סברי מרגן די"ל דזוהו רק בנוגע לכתובה ולא בנוגע לכותבים, וטעם חילוקם בזה עמם כמבואר בגופי דבריהם.

ולא עוד אלא שאנו רואים גם זאת דהגר"מ פערלס בעצמו תבר לאחר מיכן לגיוזיה, וכתב להכשיר מיהת כשהיא לא לבד כותבת אלא גברא מסייע בהדה, וטעמו בעצמו בזה מפני שמוכח דלא צריכה להיות כולה בחומרת ס"ת, ומכיון שכן נדמה שאין כבר להגביל ומכיון שבטל מקצתו בטל כולו מהך טעמא גופיה דלא צריכה להיות כולה בחומרת ס"ת, וכאמיתה של תורה נאמר רק על הכתיבה ולא על הכותבים וכנ"ל בתשובה מאהבה, וגם לרבות מהנימוקים הנוספים שכותבים הפוסקים הנ"ל שציינתים בד"ק.

וכפי הנראה שלח לו הגר"ד אופנהיים גם נימוקיו להיתר, ולכן נו"ב הגר"מ פערלס בספרו שם בהראיה שכתב בתשובתו שם מההיא דותכתוב אסתר שהמתרגם מתרגם: וכתבת אסתר מלכא בת אביחיל ומרדכי היהודי ית כל מגילתא דאדא. וראי' מזה שמגלה שכתבה אשה כשירה. ורוצה לפרש כוונת הפסוק בדרך פלפולית, וכמו"כ להעמיד — לפי דעתו — דכשירה היתה מטעם זה דסיוע הוה מסייע מרדכי בהדה כיעו"ש, ואין לדבריו הכרע והכרת. ואין להאריך יותר.

יאסיים בברכת שים שלום טובה וברכה

בידידות ובאהבת עולמים ובכבוד והערצה

אליעזר יהודא וולדינברג